

Krajan

Katholiska protyka

za Hornju Łužicu

na

pschestupne lěto

1876.

Dzewjaty lětnik.

H. D.

W Budiščinje.

W nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Metħoda.

W kommissiji knižarnje G. Smolerja.

I. Lěto 1876 ma 366 dnów a dawaja jomu
mjeno po **Maršu.** (♂)

II. Róczne protyeczne znamjenja.

- 1) Niedzielski piymik: bA.
- 2) Zkota liczba: 15.
- 3) Epafy: IV.
- 4) Wobwod stonca: 9.

III. Zacznicia.

- 1) Stónca: Z dweju zacznicjow stónca (25. mërca, 17. a 18. sept.) nijeje pola naš žane wióžecj.
- 2) Měsjačzka: 10. mërca, dopokojaja w 7 h. 19 m. a 3. sept., wječzor w 10 h. 20 m.

IV. Schyri lětne czasy.

- 1) Kalěczjo zastupi 20. mërca rano w 7 hodzinach. Džen a nóc so runataj.
- 2) Lěczjo zapocznje so 21. junija rano w 3. hodj. Najdlějši džen z najkrótskej nocu.
- 3) Razyma zapoczina so 22. septembra wječzor w 6 hodj. Džen a nóc so runajtaj.
- 4) Zyma ma zapoczatk 21. decembra pschipočnuju w 12 hodj. Najkrótsi džen z najdlějšej nocu.

V. Swatembry abó suchy dny.

- 1) We poszje: 8., 10. a 11. mërca.
- 2) Wo swjatkach: 7., 9. a 10. junija.
- 3) Razymu: 20., 22. a 23. septembra.
- 4) W abwenczje: 20., 22. a 23. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja z wěrjatnifa.

 boran,	 law,	 tšlmit,
 bht,	 tnjezna,	 fozorójt,
 dwójnikaj,	 waša,	 wódnj muž,
 rať,	 iščorpion,	 rybje.

VII. Póštne dny.

- 1) Póšny póšt (*): za džen jedynkróczne dospózne nasyczenjo z woštajenjom mjašnych jěžow.
- 2) Wščědnj póšt (†): same woštajenjo mjašnych jěžow.
- 3) Woloženy póšt (*): za džen jedynkróczne dospózne nasyczenjo z dowolnoščju mjašnych jěžow.

VIII. Kraje a jich wěrchojo.

Badenska: 278 □ m.; 1,461,428 wob.; arcwoj-
woda Bjedrich, rodj. 9. sept. 1826. Bajerska: 1377
□ m.; 4,861,402 wob.; kral Ludwit II., rodj. 25. aug.
1845. Belgiska: 534 □ m.; 4,984,451 wob.; kral
Leopold II., rodj. 9. hapr. 1835. Cyrkwiniski stat:
214 □ m.; 720,000 wob.; banj Pius IX. (hrabja Mastai
Ferretti), rodj. 13. meje 1782; wuzwol. 16. jun. 1845.
(Daty.) Dansta: 696 (+ 4,104) □ m.; 1,717,802
(+ 175,074) wob.; kral Křyštian IX., rodj. 8. hapr. 1818.
Francowska: 9,599 (+ 15,139) □ m.; 36,800,000
(+ 9,558,940) wob. Gričiska: 910 □ m.; 1,457,894
wob.; kral Jurij I., rodj. 24. dec. 1845. Holland (Njě-
zejiska): 596 (+ 32,939) □ m.; 3,592,416 (+
22,277,298) wob.; kral Wilhelm, rodj. 18. febr. 1817.
Italska: 5375 □ m.; 23,368,787 wob.; pod mocu
krala Viktora Emanuela, rodj. 24. mërca 1820. Jen-
dzelska: 5763 (+ 246,468) □ m.; 31,817,108 (+
207,406,356) wob.; kralowna Wiktorija, rodj. 24. meje
1819. Němska: 9888 □ m.; 41,058,139 wob.;
křezor Wilhelm I., wozjewjenu 18. januara 1871. Por-
tugał: 1623 (+ 34,888) □ m.; 3,996,000 (+
11,244,149) wob.; kral Ludwit Filip, rodj. 13. okt. 1838.
Brujska: 6396 □ m.; 24,694,066 wob.; křezor-kral
Wilhelm I., rodj. 22. mërca 1797. Ruska: 11,306
□ m.; 35,644,858 wob.; (16,212,167 Škowanom);
křezor Franc Józef I., rodj. 18. aug. 1830. Rumunjska:
2,197 □ m.; 3,864,848 wob.; wěrch Korla I., rodj. 28.
hapr. 1839. Ruska: 377,056 □ m.; 81,912,521 wob.;
křezor Aleksander II., rodj. 29. hapr. 1818.

Sakska: 271,89 □ m.; 2,556,244 wob.; (53,642
katholikow, 52,097 Serbow). Kral Albert, rodj. 23. hapr.
1828, na trón pschijoch 29. okt. 1873, wozjen. 18. jun.
1853 z Karolu wot Waf, rodj. 5. aug. 1833. —
Pryncaina Šilzbjeta, rodj. 4. febr. 1830, wudata wój-
wodzje Ferdinandej wot Wenau. — Prync Jurij, rodj.
8. aug. 1833, wozjen. 11. meje 1859 z Hanu Mariju,
setru portug. krala, rodj. 21. jul. 1843; jeju dječji ju:
Mathilda, rodj. 19. mërca 1863; Bjedrich, rodj.
25. meje 1865; Marija, rodj. 31. meje 1867; Jan
Jurij, rodj. 10. jul. 1869; Maks, rodj. 17. nov. 1870.
— Kralowna-mać (wudowa njeb. krala Jana) Amalia
Augusta, djowka baj krala Matja Józefa, rodj.
13. nov. 1801. — Kralowna (wudowa njeb. krala Bje-
driča Augusta II.) Marija, rodj. 27. jan. 1805.

Serbiska: 761 □ m.; 1,222,000 wob.; wěrch
Milan IV., Obrenowicz, rodj. 4. aug. 1852. Španiska:
9200 (+ 7762) □ m.; 16,835,000 (+ 6,363,297)
wob. Šwajcarska: 752 □ m.; 2,669,095 wob.
Šwajdowiska: 13,775 □ m.; 5,898,890 wob.; kral
Džar II., rodj. 21. jan. 1829. Turkwiska: 38,934
□ m.; 26,973,000 wob.; sultan Abdul Aziz, rodj. 9. febr.
1830. Württembergiska: 354 □ m.; 1,818,484 wob.;
kral Korla I., rodj. 6. mërca 1823.

Januar,

wulki róžk (31 dnów).

Stónczka

Měsacžka

sthab. khow. nje. sth. atk.
b. m. b. m. nje. b. m.

I. Hermani.

- 2.—15. Lipst (masa).
5. Mjesnacžibto (st. In.).
12. Wulke Ždžary (st. fl.).
31. Kinsbert (st.).

1 Sobotu **Wobrez. Jězusa.** 8 5 4 2 8 59

Nježela po nowym lěcze. Ecj.: Józef so z Jězusem do Nazarethha wróći. Math. 2, 19—23.

2 Njedz.	Małaria, abta.	8	5	4	3	10	15
3 Pěndželu	Daniela, martrarja.		5		4	11	33
4 Wutern	Benedikt, martraški.		4		5	th.	w.
5 Erjedu	Telesfera, bamža.		4		6	12	53
6 Štwórtk	Wozjewj. Jězusa.		4		8	2	16
7 Pjatk	† Luciana, martrarja.		4		9	3	45
8 Sobetu	Rehumita, diakona.	8	4	4	10	5	17

1. njež. po f. 3 Kralach. Ecj.: Dwanacjelětny Jězus we templu. Łuť. 2, 42—52.

9 Njedz.	Fertunata, martrarja.	8	3	4	11	6	44
10 Pěndželu	Wilhelma, biskopa.		3		12	7	55
11 Wutern	Higina, bamža.		3		14	th.	w.
12 Erjedu	Arkadia, martrarja.		2		15	5	44
13 Štwórtk	Bivencia, wuznawarja.		1		17	7	17
14 Pjatk	† Hilaria, biskopa.		1		18	8	41
15 Sobetu	Diamre, abta.	8	0	4	19	10	0

2. njež. po f. 3 Kral. Ecj.: Jězus na kwasu we Kana. Jan. 2, 1—11.

16 Njedz.	Mjena Jězusowoho.	7	59	4	21	11	16
17 Pěndželu	Antonia, abta.		58		23	th.	w.
18 Wutern	st. s. Pětra w Romje.		57		24	12	31
19 Erjedu	Kamita, krala.		57		24	1	45
20 Štwórtk	Fabiana a Boscjana.		56		27	2	59
21 Pjatk	† Danže, knježny.		55		29	4	12
22 Sobetu	Vincencia, martrarja.	7	54	4	31	5	23

3. nježela po f. 3 Kral. Ecj.: Jězus wustrowi hejzmanowoho syna. Math. 8, 1—13.

23 Njedz.	Stefensa, biskopa.	7	53	4	32	6	26
24 Pěndželu	Timotheja, biskopa.		51		34	7	15
25 Wutern	Wabrocž. s. Pawoła.		50		36	7	52
26 Erjedu	Pelikarpa, bisk. martr.		49		38	th.	w.
27 Štwórtk	Jana Chrysestema.		48		40	5	31
28 Pjatk	† Juliany, knježny.		47		41	6	49
29 Sobetu	Otilije, knježny.	7	46	4	42	8	5

4. nježela po f. 3 Kral. Ecj.: Jězus staji wichor na morju. Math. 8, 23—27.

30 Njedz.	Martiny, knježny.	7	44	4	44	9	22
31 Pěndželu	Pětra z Molaska, wuznaw.	7	43	4	46	10	40

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Nowe lěto. — 3. Łaadtog. — 6. Swj. 3 Kralow.
10. Wotpuschćenje kwasnych wjeselow.
25. Wtaczj kwas.

II. Měsacžkowe pscheměnjenja.

- Prěni bėrtlk 4. jan. pop. 4 hodž. 21 min
Połnyměsacžk 11. jan. dop. 7 h. 21 m
Posledni bėrtlk 18. jan. dop. 9 h. 47 m
Młody měsacžk 26. jan. pop. 2 h. 39 m

III. Móžne wjebro.

Januar ma wot 4. rjana dnų, 11. tor haty wětr, 18. sněh a deszcz; wot 26 zały rjany čas.

IV. Cyrkwinska prothka.

1. Pšchitazany swjaty džen z nysch porom.
2. Do božeje mschě poswjecženjo wody sele a krydy. Zapoczatk swjecženj domow.
6. Pšchitazany swjaty džen. Do božeje mschě so woruch a mara swjeczi.
19. W Šhroścjanstej wosadže a w Róženče lubjenu pštinny džen t cjesč swj. martrarja Boscjana za zwarnoma njo psched morom a strasčneje thorosčju
20. Lubjenu swjaty džen z nyschporom w Šhroścjanstej, Njebjelczjanstej, Radwošstej a Kulowstej wosadže, w Kłóschtrj Marijneje Šwėždže a w Róženče. — W Šhroścžicach a Njebjelczžicach dospołn wotpusł bratřstwa swj. Boscjana. — W Kulowje titularny swjedžen bratřstw „stělnitow“, z dospołnym wotpusłom z sobustawy bratřstwa „stělnitow“ a „sta pulira“; tež swjedžen towarřstwa „Jėzu sownoho džěczatřstwa“ z dospołnym wotpusłom a božeje mschu za wotemrjet sobustawy.
21. Cyrkwinski swjaty džen. W Šhroścžicach we 8 h. boža mscha za bratřstw swj. Boscjana.

Februar,

mały różk (29 dnów).

Stóniczka

Měsaczka

skladz. h. m. khow. h. m.

stb. a th. h. m.

1 Wutoru	Ignacia, biskopa.	7 41	4 48		th. w
2 Erjedu	Cyściośczenja s. Mar.	40	50		12 1
3 Ętwórtk	Błazija, biskopa. ☾	38	52		1 29
4 Pjatk	† Gandrija Korsiuskoho.	36	54		2 56
5 Sobotu	Agaty, knjezny.	7 35	4 56		4 22

5. njeđzela po i. 3 Kral. Scj.: Pjanka mjez dobrym smjenjem.
Matk. 13, 24—30.

6 Njeđz.	Derotheje, knjezny.	7 33	4 57		5 37
7 Póndželu	Romualda, abta.	31	59		6 35
8 Wutoru	Jana z Matka, wuznaw.	30	5 0		7 14
9 Erjedu	Saplony, knjezny. ☉	28	2		sth. w.
10 Ętwórtk	Scholastiki, knjezny.	27	4		6 8
11 Pjatk	† Francijka ze Sales.	25	6		7 31
12 Sobotu	Erharda, biskopa.	7 23	5 8		8 52

Njeđz. Septuagesima. Scj.: Džekacjerjo do winicy póskani.
Matk. 11, 10—16.

13 Njeđz.	Tita, biskopa.	7 21	5 10		10 10
14 Póndželu	Valentina, martrarja.	19	12		11 27
15 Wutoru	Faustina, martrarja.	17	14		sth. r.
16 Erjedu	Juliany, knjezny.	15	15		12 42
17 Ętwórtk	Anastasia, martrarja. ☾	13	17		1 58
18 Pjatk	† Simeona, wuznaw.	12	18		3 10
19 Sobotu	Manfueta, biskopa.	7 10	5 20		4 16

Njeđz. Eefagesima. Scj.: Symjo na wšchelaŭj roli. Lut. 8, 4—15.

20 Njeđz.	Sabota, biskopa.	7 8	5 22		5 10
21 Póndželu	Maksimiana, biskop.	6	24		5 52
22 Wutoru	stól s. Pětra w Antiochii.	4	26		6 23
23 Erjedu	Pětra Damiana, bisk.	2	28		6 45
24 Ętwórtk	Sergia, martrarja.	7 0	29		th. w.
25 Pjatk	† Matija, japoscht. ☉	6 58	30		5 50
26 Sobotu	Decencia, martrarja.	6 56	5 32		7 9

Njeđzela Kwintwagesima. Scj.: Jezus zahoji slepocho.
Lut. 18, 31—43.

27 Njeđz.	Klandiana, martr.	6 54	5 34		8 28
28 Póndželu	Leandra, biskopa.	52	36		9 49
29 Wutoru	Romana, abta.	6 50	5 38		11 14

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Kralowste dawki.
29. Póstinicy. Stóniczenjo kwasnych a toho runjecza wjeselow.

I. Germanki.

2. Njezwacžidło (st. In.).
7. Rychnbach (kn. st.); Zhorjalc (kl. st.).
- 8.—10. Zhorjalc (kl.).
9. Kadebert (st.).
19. Wudyšchin (st.).
28. Wojerecy (kl. st.); Wostronc (kl.).

II. Měsaczkowe pšcheměnjenja.

- ☽ Prěni bértik 3. febr. rano 2 h. 51 m.
- ☽ Połny mėsaczk 9. febr. pop. 6 h. 44 m.
- ☾ Posledni bértik 17. febr. rano 5 h. 53 m.
- ☉ Młody mėsaczk 25. febr. dop. 7 h. 18 m.

III. Mózue wjedro.

- Februar ma 3. sněh a torhaty wětr;
9. desčų a sněh; 13.—18. sněh a wěsiti;
na to jara žyma; 25. torhaty wětr.

IV. Cyrkwinska protyka.

2. Swjaty dzeń. — Do božeje mičě swjećenjo swjećtow a wobhad.
3. Cyrkwinski swjaty dzeń. Po bożej mičě swjećenjo swjećtow i czejszi swj. Błazija a žohnowanjo schijow.
6. We Radworju mėsaczna njeđzela bratřtwa Jezusoweje smjertneje styšnosce i wuproschenju zbóžneje smjercže.
Pšchisp. Radworste bratřtowo „Jezusoweje smjertneje styšnosce dzerži žjawnu žhromadnu cirkwinstu pobožnojč:
a) kóždy pjatk rano,
b) kóždu přenju njeđzelu mėsaca popođnju,
c) kóždu njeđzelu po suchich dnach popođnju,
d) njeđzelu po wšchěch duschach a pjatu njeđzelu posta, na kotrymaž dnoma je dospoňny wotpusit.
25. Swjaty dzeń z předomanjom.
29. Popođnju ždali so wšchitke wuproschenjo wotkarjow.

Měrc,

na lětník (31 dnův).

Stónězka

Měsacžka

řhadž.
h. m.

řhom.
h. m.

něb.
znamje

řh. a řh.
h. m.

1	řrjedu	†* Pobjelna řrjeda.	6	47	5	40		řh. r.
2	řtwórtř	* řymplicia, bamža.	45	42		12	42	
3	řjatt	†* řunigundy, řral. ☾	43	43		2	8	
4	řobotu	* řazimira wuznaw.	6	41	5	45		3 27

1. njezela posta (Inwofavit). řeč.: řežus we puřečinje řpyřowany
Math. 4, 1--11.

5	Njedz.	řerafima, puřin.	6	39	5	46		4 30
6	řóndzjelu	* řonona, marřr.	37	48		5	13	
7	řwutoru	* řomasřa z řkwina.	35	50		5	44	
8	řrjedu	†* řana wot řoha wuzn.	32	51		6	5	
9	řtwórtř	* řyrilla a řethoda.	30	53		řh. w.		
10	řjatt	†* řttala, abta. ☼	28	55		6	26	
11	řobotu	†* řonřtantina, wuzn	6	25	5	57		7 46

2. njezela posta (Reminiscere). řeč.: řežus na řaborje řřeřřra-
řnjenn. Math. 17, 1 9.

12	Njedz.	řreřorja I, bamža.	6	23	5	59		9 3
13	řóndzjelu	* řufrařije, řnježny.	21	6	1		10 21	
14	řwutoru	* řathilda, řralowny.	19	2		11	38	
15	řrjedu	†* řacharija, bamža.	17	3		řh. r.		
16	řtwórtř	* řeriberta, biřkopa.	15	5		12	53	
17	řjatt	†* řatricia, biřkopa.	12	7		2	3	
18	řobotu	* řarciffa, biřkopa. ☾	6	10	6	9		3 2

3. njezela posta (řkali). řeč.: řežus wuhna řřeřo řucha.
řuf. 11, 14--28.

19	Njedz.	řózeřa, patron. řyřř.	6	7	6	10		49
20	řóndzjelu	* řheořofia, marřrarija.	5	12		4	24	
21	řwutoru	* řenedikřta, abta.	3	14		4	49	
22	řrjedu	†* řktawiana, diařona.	6	1	15		5 7	
23	řtwórtř	* řheořula, měřřniřa.	5	58	17		5 22	
24	řjatt	†* řabriela, arcjandž.	56	19		řh. w.		
25	řobotu	* řřizjewj. s. Mar. ☼	5	54	6	21		6 7

4. njezela posta (řatire). řeč.: řežus nařřeci z 5 řhlěbami 5000
řudji. řan. 6, 1--15.

26	Njedz.	řunnamela, marřr.	5	52	6	22		7 30
27	řóndzjelu	* řuperta, biřkopa.	50	23		8	56	
28	řwutoru	* řunřrama, řrala.	47	25		10	25	
29	řrjedu	†* řiktorina, marřrarija.	45	26		11	55	
30	řtwórtř	* řwirina, marřrarija.	43	28		řh. r.		
31	řjatt	†* řalbinu, řnježny.	5	40	6	30		1 18

řopomnjenja řódne dnų:

1. řepjelna řrjeda. řapocžatt řóřtnořo řřařa. — řralowřte dawři 8., 9. a 10. řwatember abo řuře dnų.
20. řapocžatt nalěčja. řžeň a nóc 10 na řřřiběřnym. puřřu řunataj.

I. řermanři.

1. řeřmacžibřo (řř. řn.); řjarnacžicų (řř. řř.).
6. Biřtopicų (řř.).
7. řart (řř.); řaž (řř. řř.).
8. řinatat (řř.).
13. řowofale (řř. řř.).
- 18.—19. řitawa (řř.).
20. řakřřitrow (řř. řř.); řitawa (řř., řř. řř.); řyřřwald (řř. řř.); řyřřbach (řř. řř.).
22. řóřřport (řř.); řowe řrežďjany (řř. řř.).
27. Biřtopicų (řř.); řtare řrežďjany (řř.).
29. řulke řďjary (řř. řř.).

II. Měsacžlowe řřeřeměnjnja.

- ☾ řřeni běřřřř 3. měřca dop. 10 ř. 45 m.
- ☼ řóřny měřacžř 10. měřca dop. 7 ř. 10 m.
- ☾ řóřřřni běřřřř 18. měřca řano 2 ř. 22 m.
- ☼ řřodny měřacžř 25. měřca wječž. 9 ř. 9 m.

III. řóžne wjedro.

W měřcu nařřređny řano mjeřznje, wje-
čor řaje; 3. řymny wěřř; 8. a 9. řřřne
wěřř; 10.—17. řřma; 18. řněř; 22. řan-
řře mjeřznjenjo; 25. řeřřečž; na to řacž řo
řónca řřma, ale řjenje.

IV. řřřřwinřřa řrořřřa.

1. řřřřwinřřř řwřatų řžeň; řo řožeje mřřě
řwječjenjo řopjeřa a řotruřřenjo z nim. —
řapocžatt řřřřřečžidnjowřřřořo
řosta a řutrowneje řpowjeđže.
5. W řrežďjanach řerřřte řřeřowanjjo.
11. řjeđžela řo řuřřř dnach.
19. řřřřwinřřř řwřatų řžeň.
25. řřřřřřřřřř řwřatų řžeň z řyřřřporom.

Hapryl, jutrownif (30 dnów).

Stónczka

Měšaczka

Ńh. adz. h. m.

Ńhow. h. m.

Ńmęb. Ńmęb.

Ńh. a Ńh. h. m.

1 Sobotu * Dugona, biskopa. 5 38 6 32 2 25

5. njezela posta (Judita). Ńc.: Żidza chcedza Żezusa kamienjowacz. Jan. 8, 46 59.

2 Njedz. Franciski wot Paula. 5 36 5 34 3 14

3 Póndzjelu * Richarda, biskopa. 33 35 3 48

4 Wutoru * Ambrosia, biskopa. 31 37 4 11

5 Erjedu †* Vincenca Ferreri. 29 38 4 27

6 Ńtwórtk * Silsta I., bamża. 27 40 4 41

7 Pjatk †* 7 bolescz. s. Mar. 25 41 Ńh. w.

8 Sobotu * Amancia, biskopa 5 23 6 43 6 42

6. njezela posta: Wotmónczka (Balmorum). Ńc.: Żezusowy Ńtamny puez do Żeruzalema. Math. 21, 1 9.

9 Njedz. Demetria, martrarja. 5 20 6 45 7 59

10 Póndzjelu * Ezechuela, profety. 18 46 9 17

11 Wutoru * Leona, bamża. 16 48 10 34

12 Erjedu †* Julia I., bamża. 13 50 11 47

13 Ńtwórtk †* Zeleuy ŃŃtwórtk. 11 52 Ńh. r.

14 Pjatk †* Wulki pjatk. 9 53 12 52

15 Sobotu †* Jutrowna sobota. 5 7 6 54 1 44

Jutry. Ńc.: Żeus je horjestanyk. Mark. 16, 1—7.

16 Njedz. Jutrownička. 5 5 6 56 2 23

17 Póndzjelu Jutrow. póndzela. 3 58 2 51

18 Wutoru Jutrowna wutora. 5 1 6 59 3 11

19 Erjedu Timona, martrarja. 4 59 7 1 3 27

20 Ńtwórtk Theotima, biskopa. 57 3 3 41

21 Pjatk † Anselma, biskopa. 55 4 3 52

22 Sobotu Ńetera, bamża. 4 53 7 5 4 4

1. njezela po Jutrach (Kwasimodegeniti). Ńc.: Żezus so Domajšej zjewi. Jan. 20, 19—31.

23 Njedz. Furiya, Udalberta. 5 51 7 7 4 16

24 Póndzjelu Żid. ze Sigmaringow. 49 9 Ńh. w.

25 Wutoru Marka, Ńcejenika. 47 10 9 30

26 Erjedu Kleta, bamża. 45 12 11 0

27 Ńtwórtk Peregrina, biskopa. 43 14 Ńh. r.

28 Pjatk †* Theodory, knjeżny. 41 16 12 15

29 Sobotu Roberta, abta. 4 39 7 17 1 12

2. njezela po Jutrach (Miserikordias). Ńc.: Żezus dobry pastyr. Jan. 10, 11—16.

30 Njedz. Rhatyrny Senenskeje. 4 37 7 19 1 50

I. Hermanki.

3. Lubij (Ńi., Ńt.); 12. Minałat (Ńt.).
Pólcznica (Ńt.); 18. Ńchěrachow (Ńt.Ńt.);
Muzatow (Ńt. Ńt.). Dżeze (Ńt. Ńt.).
5. Njeswaczińdo (Ńt.). 24. Wóspork (Ńt.);
6. Kamjenc (Ńt.). Kinsport (Ńt.);
8. BudyŃŃin (Ńt.). Póctowy (Ńt.).
10. BudyŃŃin (Ńt.Ńt.); 27. Kadebert (Ńt.).
Kulow (Ńt. Ńt.). 28. Kadebert (Ńt.).
11. BudyŃŃin (Ńt.).

II. Měšaczkowe pŃŃeměnenja.

- Prěni bėrtk 1. hapr. pop. 5 h. 10.
Połny mėšaczk 8. hapr. wječ. 8 h. 36 m.
Pošledni bėrtk 16. hapr. wječ. 9 h. 35 m.
Młody mėšaczk 24. hapr. dop. 8 h. 1 m.
Prěni bėrtk 30. hapr. w noc. 11 h. 25 m.

III. Mózne wjedro.

Hapryl so rjany zapoczina; na to mjerz-
nje; 8. deŃŃez; 10. mjerznujenjo; na to mjehle
wjedro; 16. deŃŃez; hač do 23. mrozny a
njemike wjedro; 24. pŃŃeměnjate; na to
zaŃy mrozny; 30. rjenje.

IV. Cyrkwinska prothka.

1. Popołdnju so boze martry a swječata
na woltarjach z ŃjalkoŃtej płaŃtu zawěŃŃa.
2. W Radworju titularny swjedźeni bratr-
Ńtwa „Żezusoweje Ńmjertneje ŃtyŃknoŃŃe“ a
dojpołny wotpuŃt.
9. Do bozeje mŃŃe swječzenjo boŃminy a
wobŃhad. PaŃŃion Ńwj. Matheja.
11. PaŃŃion Ńwj. Marka.
12. PaŃŃion Ńwj. LutafŃa.
13. Cyrkwinski swjaty džen. Woža martra
z bėkaj płaŃŃezjzku zawěŃŃena. Prěnje
Ńwj. woprarnjenjo dżezji. Po „Gloria“
zwjazanjo zwonow. Po božich Ńkuzbach
wotŃrwanjo woltarjom.
14. Woža martra z czornej płaŃŃezjzku za-
wěŃŃena. Ceremonije. WotŃrznjo a cze-
ŃŃenjo Żezusowoho Ńwj. ŃŃhiza. Prėdowa-
njo. Woža mŃŃa z pŃŃedpŃŃezjoŃnowa-
nym woporom. WobŃhad z božim Ńje-
Ńom I božomu rowej. NysŃpor.
15. Do bozeje mŃŃe joŃnowanjo wohenja,
jutrownje swėczki a ŃŃŃezjeje wody. PiŃki
„Gloria“ wotwjazanjo zwonow. — Wje-
czor boze horjestaco.

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Dawt za wopalenŃu poŃkadnicu.
15. ParsŃenski a rjemjeniski dawt.
23. Narodny džen 3. MajeŃŃŃeje krala Alberta. (1828).
24. WotpuŃŃenjo kwasnyŃ wjeselow.

Meja,

różownik (31 dnów).

		Stońcźka		Měsacźka	
		łh. abj. h. m.	łh. ow. h. m.	łh. a. th. h. m.	łh. a. th. h. m.
1	Póndźelu	Jilipa a Jakuba, jop.	4 35	7 21	2 16
2	Wutoru	Sygmunda, martrarja.	33	22	2 35
3	Erjedu	Kamafanjas. łkhiźa.	32	23	2 48
4	Ėtwórtk	Floriana, martrarja.	30	25	3 0
5	Pjatk	+ Pia V., bamźa.	28	26	łh. w.
6	Sobotu	Jana pšched łacź. wrot.	4 26	7 28	5 43
3. njeđzela po Zutrach (Subilate). Ėcź: Jėzus ryczi wo swojim weteńženju. Jan. 16, 16—22.					
7	Njeđz.	Stanisława, biskopa.	4 24	7 30	7 0
8	Póndźelu	Zjemjenjo s. Michała.	22	31	8 17
9	Wutoru	Drehorja z Nazianza.	21	33	9 32
10	Erjedu	Autonia, biskopa.	19	35	10 39
11	Ėtwórtk	Mamerta, biskopa.	17	36	11 36
12	Pjatk	+ Pantracia, martr.	16	37	łh. r.
13	Sobotu	Servacia, biskopa.	4 15	7 38	12 20
4. njeđzela po Zutrach (Kantate). Ėcź: Jėzus lubi Ducha swjatoho. Jan 16, 5 - 14.					
14	Njeđz.	Donifacia, martr.	4 13	7 40	12 52
15	Póndźelu	Isidora, ratarja.	12	41	1 15
16	Wutoru	Jana z Nepomuka	10	43	1 33
17	Erjedu	Paschala Bajlona.	9	45	1 46
18	Ėtwórtk	Benancia, martrarja.	7	46	1 58
19	Pjatk	+ Pudenciany, knjeźny.	5	48	2 9
20	Sobotu	Bernardina Senest.	4 3	7 49	2 20
5. njeđzela po Zutrach (Kogate). Ėcź: Jėzus napomina ł modlenju Ducha trołstnarju. Jan 16, 23 - 30.					
21	Njeđz.	Feliksa wot Kantalicia.	4 2	7 50	2 34
22	Póndźelu	Emilia, martrarja.	1	52	2 51
23	Wutoru	Desideria, biskopa.	4 0	53	łh. w.
24	Erjedu	Susanny, martrałki.	3 59	54	9 55
25	Ėtwórtk	Boże stpěco.	58	55	11 2
26	Pjatk	+ Eleutheria, bamźa.	57	56	11 49
27	Sobotu	Eutropia, biskopa.	3 56	7 58	łh. r.
6. njeđzela po Zutrach (Křaudi). Ėcź: Jėzus ryczi wo swjatyhm Duchu trołstnarju. Jan 15, 26 - 16, 4.					
28	Njeđz.	Germana, biskopa.	3 55	7 59	12 20
29	Póndźelu	Theodosije, martrałki.	54	8 0	12 40
30	Wutoru	Ferdinanda III, krala.	53	3	12 56
31	Erjedu	Petronille, knjeźny.	3 52	8 1	2 9

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Watpera. Kralowite dawki.
13. Narodny dzień J. Swjatosęje bamźa Piusa IX. (1792).
22. Křizowny tyđeń.

I. Ėermanki.

1. Bart (łt. łl.).
- 1.—7.—14. Ėipst (masa).
3. Měswacźidko (łt.).
4. Wóslint (łt. łl.).
8. Kakecy (łl.); Kamnowy (łt. łl.).
10. Minakał (łt.).
13. Budyšchin (łt.).
15. Biskopicy (łl.); Wojerecy (łt. łl.).
20. Žitawa (łt. łt.).
22. Kamjene (łt. łl.); Łubij (łt. łl.).
- 23.—24. Łubij (łl.).
27. Wojerecy (wołm.).
29. Wóspork (łt.); Kinspork (łt.); Biskopicy (łt.).
30. Kinspork (łl.); Ryšbach (łt. łt.).

II. Měsacźkowe pšcheměnenja.

- ☉ Połny mėjacźł 8. mej. dop. 10 h. 51 m.
- ☾ Posledni bėrtłł 16. mej. pop. 2 h. 24 m.
- ☉ Młody mėjacźł 23. mej. pop. 4 h. 23 m.
- ☾ Prėni bėrtłł 30. mej. dop. 6 h. 46 m.

III. Mózne wjedro.

Meja ma prėnje dny rjane; 3. ĥrimanjo; 4—8 połhmurjene; 8. wjele dešęęa; 9. 10. ćjopto; 11. mjerznye; ĥacź do 16. pšchemėnjate; ĥacź do 20. zymne dny; 23. rjane; ĥacź do 29. ćjopto; 30. wėtr a dešęę; 31. mróz.

IV. Ėyrtwinłka prothła.

- 1) z ĥapryłła (połracź.)
16. Vidi aquam. Dospołny wotpułst.
 17. Pšchitazany swjaty dzień.
 18. Swj. dzień. Procešiony do Kózanta dęęa.
 25. Ėyrtw. swjaty dzień. Wobthad.

2) z meje.

- Pšchedsp.: W meji je mełłi nęšępor we Budyšchinje, Wotrowje, Mariņnej Ėwėzđę, Křošęcicah, Kózęęęe a Kulowje.
1. Swjaty dzień z prėdowanjom.
 3. Ėyrtwinłki swjaty dzień.
 22. 23. 24. Wobthady łkhiźownoho tyđęęja.
 25. Pšchitazany swjaty dzień. Po scęęęju zdatenjo ĥoręęęacźa, jutrowneje swėcźłł a zawėšęęenoho łkhiźa.

Julij,

prażnik (31 dnów).

		Skónczka		Měsaczka	
		skhad. h. m.	kwow. h. m.	nieb. gumio	stb. a th. h. m.
1	Sobotu	Theobalda, puštnika.	3 51	8 16	 12 3
4.	njezjela po	Swjatkach (3. po S. Trojicy). Scj.: Bohaty popat rybow. Łuž. 5, 1—11.			
2	Njedz.	Domapyt. s. Marije.	3 51	8 15	 12 20
3	Póndzjelu	Anatolia, biskopa.	52	15	 12 43
4	Wutoru	Profopa, abta.	53	14	 1 13
5	Erjedu	Michala wot Swjatyh.	54	14	 1 55
6	Ětwórtk	Dominiiki, knježny. ☉	55	13	 sth. w.
7	Pjatk	+ Willibalda, biskopa.	56	13	 9 23
8	Sobotu	Khiliana, martrarja.	3 57	8 12	 9 44
5.	njezjela po	Swjatkach (4. po S. Trojicy). Scj.: Eprawnošč farizejew. Math. 5, 20—24.			
9	Njedz.	Beroniki.	3 57	8 12	 9 59
10	Póndzjelu	Rufiny, knježny.	58	12	 10 12
11	Wutoru	Brikcia, martrarja.	3 59	11	 10 23
12	Erjedu	Jana Gualberta, abta.	4 0	11	 10 33
13	Ětwórtk	Marhathy, knježny.	1	9	 10 45
14	Pjatk	+ Bonaventury, bisk. ☾	2	8	 10 58
15	Sobotu	Hendricha, krala.	4 3	8 7	 11 15
6.	njezjela po	Swjatkach (5. po S. Trojicy). Scj.: Jezus na- šcy ze 7 khlěbami 4000 ludži. Mark. 8, 1—9.			
16	Njedz.	S. Marije na Karmelu.	4 5	8 6	 11 38
17	Póndzjelu	Aleksia, wuznow.	6	5	 sth. r.
18	Wutoru	Kamilla z Lellis.	7	4	 12 12
19	Erjedu	Vincencia z Paula, wuz.	8	2	 1 4
20	Ětwórtk	Sieronyma Nemiliana.	9	1	 2 17
21	Pjatk	+* Praksedy, knježny. ☉	10	0	 th. w.
22	Sobotu	Marije Madlenu.	4 12	7 59	 9 3
7.	njezjela po	Swjatkach (6. po S. Trojicy). Scj.: Profetojo we mewczih draščad. Math. 7, 15—21.			
23	Njedz.	Apollinara, biskopa.	4 13	7 58	 9 19
24	Póndzjelu	Khrystiny, knježny.	15	57	 9 33
25	Wutoru	Jakuba, staršč., jap.	16	55	 9 45
26	Erjedu	Hany, macz. s. Mar.	18	54	 9 56
27	Ětwórtk	Pantaleona, martrarja.	19	52	 10 9
28	Pjatk	+ Wiktora I., bamža. ☾	21	51	 10 25
29	Sobotu	Marthy, knježny.	4 22	7 59	 10 45
8.	njezjela po	Swjatkach (7. po S. Trojicy). Scj.: Njesprawny nutnicar. Łuž. 16, 1—9.			
30	Njedz.	Abdona, martrarja.	4 24	7 48	 11 13
31	Póndzjelu	Sgnatia z Lejela, wuzn.	4 25	7 46	 11 51

I. Germani.

3. Huska (st. kl.); Džže (st. kl.); Bjarna-
czich (st.); Rychtach (st. kl.).
5. Njeswacžibko (st.).
10. Biskopich (st.).
12. Minafat (st.).
17. Lubij (kn. st.); Pólcznica (st.).
18. Pólcznica (kl.).
22. Žitawa (kn. st.).
24. Wóšport (st.).
27. Kamjenc (st.).

II. Měsaczkowe pšcheměnjenja.

- ☉ Počny měsaczk 6. jul. pop. 1 h. 35 m.
- ☾ Posledni bértik 14. jul. pop. 2 h. 53 m.
- ☉ Młody měsaczk 21. jul. ano 5 h. 50 m.
- ☾ Přeni bértik 28. jul. rano 4 h. 17 m.

III. Móžne wjedro.

Julij ma we započatku wulku horcota, wjele hrymanjow a trupy; 12. khlědne, deszczojte; 14. njewobstajne wjedro; 21. deszcz; na poškurnjenje; 28. hač do kónca deszczojte.

IV. Chřkwinska prothla.

2. Swjaty džen. Proceciony do Róžanta džeja.
13. Lubjeny swjaty džen Njebjelczansteje wo-
sady z předomanjom a z wobkhadom wo-
koło polow.
16. Swjedžen skapulira.
22. Swjaty džen. Kermuschka we Šchpitalu.
25. Swjaty džen.
28. Wuzwolny džen budyschinskoho tačanta
Franca. (1875.)
30. Rano w 1/26 hodž. wotkhad procesiona
z Khróščic k swjatej Hanyje, do Šilips-
dorfa a Rumburga.
31. Rano w 1/26 hodž. wotkhad procesiona
do Rumburga.

Wopomnjenja hódne dnų:

22. Započatk pšowych dnów.

August, žnjeńc (31 dnów).

Stónczka

Měsaczka

řhadz.
h. m.

řh. atř.
h. m.

		řhadz. h. m.	řhow. h. m.	řh. atř. h. m.
1 Wutoru	S. Pětra w rjećazach.	4 26	7 45	řh. r.
2 Srjedu	Alfonsa z Liguori.	27	44	12 42
3 Štwórtk	Řidije.	29	42	1 45
4 Pjatk	†* Dominika, wuznaw.	30	40	2 55
5 Sobotu	Dšwalda, martrarja. ☾	4 32	7 38	řh. w.

9. njeźzela po Swjatkach (8. po S. Trojich). Scj.: Žezus přaka na Jeruzalem. Łuf. 19, 41—47.

6 Njeźz.	Řormisdy, bamža.	4 34	7 36	8 21
7 Póndźelu	Donata, biskopa.	35	35	8 31
8 Wutoru	Cyriaka, martrarja.	37	33	8 42
9 Srjedu	Řhětana, wuznaw.	38	31	8 52
10 Štwórtk	Řawrijeńca, martrarja.	40	29	9 4
11 Pjatk	† Susanny, knjeźny.	41	28	9 18
12 Sobotu	Řlary, knjeźny. ☾	4 42	7 26	9 38

10. njeźzela po Swjatkach (9. po S. Trojich). Scj.: Farizej a cěnił we temple. Łuf. 18, 9—14.

13 Njeźz.	Řippolyta, martrarja.	4 44	7 24	10 7
14 Póndźelu	Eusebia, wuznawarja.	46	22	10 50
15 Wutoru	Njebjeswzaca Mar.	47	20	11 53
16 Srjedu	Řiacyntha, wuznaw.	49	18	řh. r.
17 Štwórtk	Řiberata, abta.*	51	16	1 14
18 Pjatk	†* Řeleny, řhězorowny.	52	14	2 46
19 Sobotu	Řudwika, biskopa. ☾	4 53	7 13	4 21

11. njeźzela po Swjatkach (10. po S. Trojich). Scj.: Žezus wu-řtrowi řhuchoněmořo. Mar. 7, 31—37.

20 Njeźz.	Řoachima, nana ř. Mar.	4 55	7 10	řh. w.
21 Póndźelu	Řoanny Řranciřki.	56	8	7 50
22 Wutoru	Řimothėja, martrarja.	4 58	6	8 2
23 Srjedu	Řilipa Wenicia.	5 0	4	8 15
24 Štwórtk	Řartołmja, jap.	2 7	2	8 30
25 Pjatk	† Řudwika, krala.	3 6	59	8 48
26 Sobotu	Řebalda, wuznaw. ☾	5 5	6 58	9 13

12. njeźzela po Swjatkach (11. po S. Trojich). Scj.: Mikosejimy Samaritan. Łuf. 10, 23—37.

27 Njeźz.	Řózefa z Řalasanca.	5 6	6 55	9 47
28 Póndźelu	Řawřhřyna, biskopa.	8	53	10 34
29 Wutoru	Řabiny, martrarki.	9	51	11 33
30 Srjedu	Řořy z Řima, knjeźny.	10	49	řh. r.
31 Štwórtk	Řajmunda, wuznaw.	5 12	6 47	12 41

I. Řermanki.

2. Řeswacizbo (řl.).
5. Budyřin (řl.).
7. Budyřin (řl. řl.); Řulow (řl. řl.); Řinsport (řl.).
8. Budyřin (řl.); Wart (řl.).
9. Řinatař (řl.).
15. Řaz (řl. řl.).
16. Wułke Řdřary (řl. řl.).
21. Řhorjele (řl. řl.).
22. 23. 24. Řhorjele (řl.).
23. Řadebert (řl.).
24. Řaksřtrow (řl. řl.).
28. Wuřport (řl. řl.).

II. Řesaczkowe řřheměńjenja.

- ☾ Pořny mėsaczk 5. aug. rano 7 h. 35 m.
- ☾ Pořledni bėrtk 12. aug. wječ. 10 h. 56 m.
- ☾ Řtody mėsaczk 19. aug. pop. 1 h. 23 m.
- ☾ Řrėni bėrtk 26. aug. pop. 7 h. 15 m.

III. Řóżne wjedro.

August je we započatku mřhowojty; 5. wėtr a deřch; 12. řjenje; 19. wjele deřch; po řjanym cřasu 26. řař deřch.

IV. Řřrlwĩřka prořka.

2. W Řošřtrje Řarijneř Ģwėźdze a w Řum-řukru dořpořny wotpuřil „Řorciuntula.“
10. Šwjaty dřen.
14. Řrano w 7 hod. wotřhad proceřiona z Řhřošćje do Wułmsdorfa.
15. Řřřitazany řwjaty dřen. Do božeje mřřě řwjećenjo řelow.
20. W Řošřtrje Řar. Ģwėźdze dořpořny wotpuřil.
20. W Řadworju dořpořny wotpuřil a řer-řmuřřka.
24. Šwjaty dřen. W Řjebjelećicach dořpořny wotpuřil bratrřtwa ř. Wuřćjana.

Řopomnińjenja řódne dař:

1. Řralowřte dawki.
22. Řóńc řřowych dnów.

September, požnjeće (30 dnów).

Stoncźka		Měsacźka	
sthab. h. m.	kwow. h. m.	stb. atb. h. m.	stb. atb. h. m.

1 Pjatk	† Egibia, abta.	5 14	6 14		1 55
2 Sobotu	Sczjepana, krala.	5 15	6 15		3 11
13. njeđzela po Swjatkach (12. po S. Trojicy). Ecź: Dźesacjo ruskatni mužicy. Lut. 17, 11—19.					
3 Njeđz.	S. Zandželow pěst.	5 17	6 40		4 26
4 Põndželu	Acfalije Panermitanšk.	19	38	stb. w.	
5 Wutoru	Lawrjeńca Justiniána.	20	35	7 1	
6 Srjedu	Albina, biskopa.	22	33	7 13	
7 Ćtwórtk	Reginy, knježny.	24	31	7 27	
8 Pjatk	† Naroda s. Marije.	25	29	7 45	
9 Sobotu	Korbiniana, biskopa.	5 26	6 27	8 10	
14. njeđzela po Swjatkach (13 po S. Trojicy). Ecź: Wichtó nje-móže drěmaj knježermej stuzicy. Math. 6, 24—33.					
10 Njeđz.	Mjena s. Marije.	5 28	6 25		8 47
11 Põndželu	Hiacynth, martr.	30	22		9 40
12 Wutoru	Guibena, wuznawarja.	31	20		10 53
13 Srjedu	Materna.	33	18	stb. r.	
14 Ćtwórtk	Powysch s. Ischiža.	35	15	12 19	
15 Pjatk	†* Nikomeda, martrarja.	36	13	1 50	
16 Sobotu	Kornelia, bamža.	5 38	6 10		3 21
15. njeđzela po Swjatkach (14. po S. Trojicy). Ecź: Morny mfdženc we Naim. Lut. 7, 11—16.					
17 Njeđz.	Lamberta, biskopa.	5 39	6 8		4 49
18 Põndželu	Domascha z Billanowa.	40	7		6 13
19 Wutoru	Januaria, biskopa.	42	4	stb. w.	
20 Srjedu	†* Eustachia, martrarja.	44	2	6 34	
21 Ćtwórtk	Mateja, japoichtola.	45	6 0	6 51	
22 Pjatk	†* Mauricia, martrarja.	47	5 57	7 13	
23 Sobotu	†* Thelle knježny.	5 48	5 55		7 43
16. njeđzela po Swjatkach (15. po S. Trojicy). Ecź: Žěsus wu-strowi modlawobo. Lut. 14, 1—11.					
24 Njeđz.	Aperta, biskopa.	5 50	5 53		8 26
25 Põndželu	Gerarda, biskopa.	52	50		9 20
26 Wutoru	Justiny, martraški.	53	48	10 26	
27 Srjedu	Damiana, martrarja.	55	45	11 37	
28 Ćtwórtk	Wjacława, mójwody.	57	43	stb. r.	
29 Pjatk	Michała, arcjandžela.	58	41	12 53	
30 Sobotu	Hieronima, měšchnika.	5 59	5 40		2 8

Wopomuzjenja hódne dnų:

1. Zapocźatk hoitny.
- 20., 22. a 23. Kwatember abó suche dnų.
22. Zapocźatk nazymny. Džen a nóc so na wotebérachm puczu runataj.
30. Kralowsta renta.

I. Ćermanki.

2. Kinsbork (st.); Žitawa (st.).
3. Žitawa (st.).
4. Žitawa (st., st. st.); Ramnowy (st. st.).
6. Njeswacžidło (st.).
7. Mužafow (st. st.); Rychbach (st. st.).
8. Wobramech (st. st.).
11. Wistopich (st.); Nowosalc (st. st.).
13. Minakał (st.).
18. Ramjenc (st. st.); Wostrowc (st.).
20. Kadeberł (st.).
21. Wart (st. st.).
25. Wistopich (st.); Wojerecy (st. st.).
- 25.—30. Lipsk (masa bėtn.).
27. Pólcźnica (st.).
28. Pólcźnica (st.).
29. Wjelecjin (st. st.); Woslint (st. st.).
30. Ćusta (st. st.).

II. Měsacźkowe pscheměnjnja.

- Połny mėsacźk 3. sept. nočy 10 h. 11 m.
- Posledni bėrtik 11. sept. rano 5 h. 18 m.
- Włody mėsacźk 17. sept. wječ. 10 h. 52 m.
- Prěni bėrtik 25. sept. pop 1 h. 1 m.

III. Mójne wjedro.

3. rjane; 11. deščez; 13. rjane wjedro;
14. jerojte; 19. rjenje; 25. wjele deščezja;
28. rjenje; potom hač do lónca mokre.

IV. Ćhrwinstka prothka.

5. Rano w 1/2 6 wotkhad procesiona z kš-schtra Mar. Ćwězdy do Krupki.
8. Wschizany swjaty džen. Procesiony do Róžanta džeja.
10. Titularny swjedžen serbskeje chrtwoje we Budyščinje a termuscha.
20. 22. 23. Póst suchich dnów.
21. Swjaty džen.
24. W Dreždžanach serbske přėdowanjo.
29. Swjaty džen.
30. Wschipodnju wotkhad procesiona z Ćhró-sčje do Kulowa.

Oktober, winowe (31 dnów).

Stoncziła

Měsacziła

17. njezdziła po Swjatkach (16. po S. Trojicy). Scz.: Najwjetšaja karnja we zakonju. Math. 22, 35—46.

		štabzj. h. m.	kwow. h. m.	nie. imanje	šth. akh. h. m.
1 Njedz.	Kózarija swj. Marije.	6	1 5 37		3 23
2 Póndzjelu	Othona, biskopa.		3 35		4 39
3 Wutoru	Józefa z Kupertina. ☉	4	33		šth. w.
4 Erjedu	Francyška z Wsiffi.	6	30		5 34
5 Štwórtk	Placida, martrarja.	8	28		5 51
6 Pjatk	† Brunona, biskopa.	10	25		6 14
7 Sobotu	Marfa, banža.	6 11	5 23		6 47

18. njezdziła po Swjatkach (17. po S. Trojicy). Scz.: Jezus wu-
strowi wiežniwoho. Math. 22, 2—14.

8 Njedz.	Birgity, wudowy.	6 13	5 21		7 35
9 Póndzjelu	Dionysia, biskopa.	14	19		8 42
10 Wutoru	Francyška z Borgia. ☾	15	17		10 3
11 Erjedu	Gereona, martrarja.	17	15		11 31
12 Štwórtk	Maximiliana, biskopa.	19	13		šth. r.
13 Pjatk	† Eduarda, krala.	21	10		12 59
14 Sobotu	Kallista, banža.	6 23	5 8		2 56

19. njezdziła po Swjatkach (18. po S. Trojicy). Scz.: Kwasna
hojczina krala. Math. 22, 2—14.

15 Njedz.	Theresije, knježny.	6 24	5 6		3 49
16 Póndzjelu	Hawta, Ludmile.	26	4		5 10
17 Wutoru	Fadwigi, wudowy. ☉	28	2		šth. w.
18 Erjedu	Lufajša, sczenika.	29	5 0		4 56
19 Štwórtk	Pětra z Alkantara.	31	4 58		5 17
20 Pjatk	† Jana z Kanta, wuzn.	32	56		5 43
21 Sobotu	Wórschule, knježn. m.	6 34	4 54		6 19

20. njezdziła po Swjatkach (19. po S. Trojicy). Scz.: Jezus wu-
strowi kralowskoho syna. Jan 4, 46—53.

22 Njedz.	Severa, biskopa.	6 36	4 52		7 8
23 Póndzjelu	Severina, biskopa.	38	50		8 10
24 Wutoru	Mafaela, arcjandzela.	40	48		9 21
25 Erjedu	Chrysantha, martr. ☾	41	46		10 34
26 Štwórtk	Amanda, biskopa.	43	44		11 48
27 Pjatk	†* Florencia, martrarja.	45	42		šth. r.
28 Sobotu	Symana a Judh, jay.	6 46	4 41		1 2

21. njezdziła po Swjatkach (20. po S. Trojicy). Scz.: Njesmitny
wotrocžk. Math. 18, 23—35.

29 Njedz.	Eusebije, knježny.	6 48	4 39		2 16
30 Póndzjelu	Theodorita, měšcnika.	50	37		3 32
31 Wutoru	Wolfganga, biskopa.	6 51	4 35		4 51

Wopomnjeſja hódne dny:

1. Dawł za wopalčičku pokabnici.
15. Pafschonsti a rjemjesniški dawł.
29. Nastupny džeň J. Maj. krala Alberta na trón (1873).

I. Germani.

- 1.—8. Ripst (masa).
2. Guczina (šl. šl.); Katech (šl.); Džeje (šl. šl.); Wjarnaczych (šl. šl.); Šchérachow (šl. šl.); Rychbach (šn. šl.).
4. Njeswacžidko (šl. ln.).
7. Kulow (lu.).
9. Kulow (šl. šl.); Lubij (šl. šl.); Wistopicy (šl.).
10. Lubij (šl.).
11. Minataf (šl.); Lubij (šl.).
16. Kinsport (šl.).
17. Kinsport (šl.).
23. Wóšport (šl.); Šakšchtrom (šl.); Wójerech (šl.); Stare Drezdžany (šl.); Rychwałd (šl. šl.).
25. Kadebert (šl.).
28. Kadebert (šl.).

II. Měsaczkowe pšcheměnenja.

- ☉ Połny měšacžk 3. okt. pšcip. 11 h. 54 m.
- ☾ Pošledni bėrtik 10. okt. dop. 11 h. 17 m.
- ☽ Włodny měšacžk 17. okt. dop. 10 h. 55 m.
- ☾ Prěni bėrtik 25. okt. dop. 8 hodž. 52 min.

III. Móžne wjedro.

Oktober 10. z hroznyh wjedrom započina; 3. wjele deščęza; wot 10.—16. mróžh, wodnjo deščęz; 17. rjenje čzopko; na to pšcheměnjate, njewobstajne wjedro; wot 27. žyma.

IV. Chrlwinška prothka.

1. W Radworju swjedžen poswojčęznja chrlwoje a termuška. W Kulowje prěni wotpuštk.
8. W Kulowje termuška a druhi wotpuštk.
15. We Wotrowje termuška.
21. Chrlwinški swjaty džeň. W Kóšchtrje Mar. Šmėždže termuška.
22. W Khróščicach termuška.
28. Swjaty džeň.

November, nazymnik (30 dnów).

		Stończa		Miesiączka		
		śhadz. h. m.	thow. h. m.	śh. znajmo	śh. a. th. h. m.	
1	Śrijedu	Wšech Swjatyeh.		6 53	4 33	 śh. w.
2	Štwórtk	Wšech śhud. duich. ☉		55	31	 4 16
3	Pjatk	† Malachija, biskopa.		57	29	 4 46
4	Sobotu	Korle Boromejskoho.		6 58	4 28	 5 30
22. njedzela po Śwjatkach (21. po Ś. Trojicy). Ścz.: Wo dańskim pjenjezu. Math. 22, 15—21.						
5	Njedz.	Zacharija, nana s. Jana.		7 0	4 26	 6 32
6	Pøndzjelu	Leonarda, abta.		2	25	 7 51
7	Wutoru	Amaranta, martrarja.		3	23	 9 18
8	Śrijedu	Trifona, martrarja. ☾		5	21	 10 48
9	Štwórtk	Theodora, martrarja.		7	20	 śh. r.
10	Pjatk	† Trifona, martrarja.		9	18	 12 14
11	Sobotu	Měrczina, bisk.		7 11	4 16	 1 35
23. njedzela po Śwjatkach (22. po Ś. Trojicy). Ścz.: Jėzus wo- živi Zairomu dżowku. Math. 9, 19 26.						
12	Njedz.	Měrczina, bamža.		7 12	4 15	 2 54
13	Pøndzjelu	Staniława Kostki.		14	13	 4 14
14	Wutoru	Livina, biskopa.		15	12	 5 33
15	Śrijedu	Herty, knj.; Leopolda.		17	11	 6 53
16	Štwórtk	Dthmara, Edmunda. ☉		19	10	 śh. w.
17	Pjatk	† Dzehorja Dżiwyczinj.		20	9	 4 15
18	Sobotu	Hesichia, martrarja.		7 22	4 7	 5 0
24. njedzela po Śwjatkach (23. po Ś. Trojicy). Ścz.: Żonopowe żorno. Math. 13, 31—35.						
19	Njedz.	Siłbjetj, mudowy.		7 24	4 6	 5 58
20	Pøndzjelu	Feliksa z Walois.		26	5	 7 5
21	Wutoru	Alberta, biskopa.		27	4	 8 17
22	Śrijedu	Cecilije, knjeżny.		29	2	 9 31
23	Štwórtk	Klimanta, bamža.		31	1	 10 44
24	Pjatk	† Chrysogona, m. ☾		32	4 0	 11 56
25	Sobotu	Khatyrny, knj. mart.		7 34	3 59	 śh. r.
25. a poslednja njedzela po Śwjatkach (24. po Ś. Trojicy). Ścz.: Żapusczenjo Jeruzalema. Math. 24, 15—35.						
26	Njedz.	Konrada, biskopa.		7 35	3 59	 1 9
27	Pøndzjelu	Nikasia, martrarja.		36	58	 2 25
28	Wutoru	Filumeny, knjeżny.		38	57	 3 44
29	Śrijedu	Gelasia, bamža.		40	57	 5 9
30	Štwórtk	Sandrija, japoschtola.		7 41	3 56	 śh. w.

I. Ğermanki.

4. Budyšchin (śl.).
6. Budyšchin (śl. śl.).
7. Budyšchin (śl.); Bart (śl.); Łaz (śl. śl.).
8. Nowe Drezdżany (kn. śl.).
11. Pólcznica (śl.).
13. Ryšbach (śl. śl.).
18. 19. Żitawa (śl.).
20. Żitawa (kn., śl. śl.).
27. Wóspork (śl. śl.).
29. Wulke Żdżary (śl. śl.).

II. Miesiączkowe pscheměnjenja.

- ☉ Połny mėsczał 2. nov. w noc. 12 h. 28 m.
- ☾ Poledni bėrtłk 8. nov. wječ. 6 h. 15 m.
- ☉ Młody mėsczał 16. nov. noc. 1 h. 45 m.
- ☾ Prėni bėrtłk 24. nov. rano. 5 h. 25 m.

III. Mózne wjedro.

2. rjenje; 8. deščcz; 10. žyma; 11.—15. młha a deščcz; 16. rjenje; na to wóžne; 24. deščcz; hacž do 30. žyma, ale jasno.

IV. Chrtwinśka prothka.

1. Pšchitazany swjaty dżeń.
2. Chrtwinśki swjaty dżeń.
5. W Kadworju a Kulowje dospołny wot- puśt. W Njebleczicach a Żdżeri (tež wokoło Budyšchina) kermuśha.
11. Śwjedżeń Njebleczanskeje wofady z prė- domanjom a nyschporom.
12. W Budyšchinje w tachantskej cyrkwi wo- pomnjenje poswjeczenja cyrkwie a kermuśha.
19. W Kalbicach kermuśha.
25. Śwjedżeń Kalbicžanskeje wofady.
30. Śwjaty dżeń.

Wpomuńjenja hódne duh:

1. Kralowśke dawki.

December, godownik (31 dnów).

Stoncčka

Měsacčka

štabj. khow.
h. m. h. m.

njed. namjo
šth. a kř.
h. m.

1 Pjatk	† Mariana, diacona. ☉	7 42	3 55		3 19
2 Sobotu	Bibiany, knježny.	7 44	3 54		4 15

1. njedž. adventa. Scj.: Znamjenja pschod subnym dnjom. Lut. 21, 25—33.

3 Njedž.	Francyška Šaberskoho.	7 45	3 54		5 31
4 Póndželu	Borbory, knježny.	47	53		6 59
5 Wutoru	Petra Chryzologa.	48	53		8 31
6 Srjedu	Mikławšča, bisk.	49	53		10 0
7 Štwórtk	Ambrosia, biskopa.	50	53		11 24
8 Pjatk	† N. podjeca s. M. ☾	51	53		šth. r.
9 Sobotn	Eutyčiana, bamža.	7 52	3 52		12 45

2. njedž. adventa. Scj.: Janowe pojestwo pola Jězusa. Math. 11, 2—10

10 Njedž.	Melchiada, bamža.	7 53	3 52		2 3
11 Póndželu	Damasa bamža.	54	52		3 21
12 Wutoru	Ammonarije, knježny.	55	52		4 49
13 Srjedu	Lucije, knježny.	56	52		5 57
14 Štwórtk	Spiridiona, biskopa.	57	52		7 13
15 Pjatk	† Chrystiany, služom. ☉	58	52		šth. w
16 Sobetu	Eufebia Verceľskoho.	7 59	3 52		3 49

3. njedž. adventa. Scj.: Janowe swědčjenje wo Jězusu. Jan 1, 19 28

17 Njedž.	Lazara, biskopa.	8 0	3 52		4 54
18 Póndželu	Graciana, biskopa.	1	53		6 5
19 Wutoru	Nemesia, martrarja.	1	53		7 17
20 Srjedu	† Filogonia, biskopa.	2	54		8 30
21 Štwórtk	Domascha, japoschtoka.	2	54		9 43
22 Pjatk	† Floriana, martrarja	3	54		10 53
23 Sobotu	† Viktorije, knježny.	8 4	3 55		šth. r.

4. njedžela adventa. Scj.: Jan předuje pokutu. Lut. 3, 1—6.

24 Njedž.	Delfina, biskopa. ☾	8 4	3 56		12 4
25 Póndželu	B. dž. naroda Jěz.	4	56		1 20
26 Wutoru	Ščěpana, martr.	5	57		2 39
27 Srjedu	Jana, japoschtoka.	5	58		4 4
28 Štwórtk	Djewinow. džěcžatk.	5 3	59		5 32
29 Pjatk	† Domascha, biskopa.	5 4	0		6 58
30 Sobotu	Kajnera, biskopa.	8 5	4 1		šth. w.

Njedžela po Hedžoch. Scj.: Simeon a Jana wo Jězusu rycžitaj Lut. 2. 33—40.

31 Njedž.	Sylwestra, bamža.	8 5	4 2		4 26
-----------	-------------------	-----	-----	--	------

Wopomnjenja hódne dnų:

- 2. Štonczenjo kwasnych wjeselow. 20., 22. a 23. Kwatember.
- 31. Kralowjska renta.

I. Šermanti.

- 2. Wubšchin (šl.).
- 6. Rješwacžibko (šl. ln.).
- 14. Wuzatow (šl. ll.).
- 18. Kulow (šl. ll.).

II. Měsacžtowe pschewěnenja.

- ☉ Pošny měsacžk 1. dec. pschip. 12 h. 1 m.
- ☾ Pošledni bėrttk 8. de. noc. 3 h. 21 m.
- Włody měsacžk 15. dec. wječ. 7 h. 12 m.
- ☾ Přeni bėrttk 24. dec. noc. 10 h. 39 m.
- ☉ Pošny měsacžk 30. dec. noc. 10 h. 57 m.

III. Mójne wjedro.

- 1. desčč; na to mjerzjenje; 8. žymne desčče; 10. sněh; 15. rjane; 19. žyma; 24. rjenje; potom desčč; 30. žyma hač do tónca.

IV. Cyrkwinska prothka.

- 3. Zapoczatk adventa. We Dreždžanach serbste bože služob.
- 4. Cyrkwinski swjaty džen.
- 6. Cyrkwinski swjaty džen.
- 8. Pschitazany swjaty džen. W Kulowje titularny swjedžen „swjateje Marijnoho towarštwu knježnow“ z dospołnym wotpuštkom za sobustaw.
- 16.—24. W Radworju wšchědnje po Šutnjach „Nowena“ k cžesčzi maczerje božje.
- 20. 22. 23. póst suchich dnów.
- 21. Swjaty džen.
- 25. Pschitazany swjaty džen.
- 26. Pschitazany swjaty džen. Požohnowanjo žitow.
- 27. Swjaty džen. Po přėdowanju požohnowanjo a wudželenjo wina swjatoho Jana.
- 28. Cyrkwinski swjaty džen.

Sapís duchownych.

(Wot novembra 1875.)

A. 3 budyšćinske diocese.

Joho mikofej, najdosťojnišči kněz **Franciskus Bernert**, japosćotfki wšar w kraleštwje sakšim, administrator ecclesiasticus w sakškej Hornej Łužicy, tachant kapilla swj. Pětra w Budyšćinje atb. atb., robj. w Grafensteinje w Čechach 4. hapryla 1811; wuswjeczeny 4. augusta 1834, wuzwoleny za tachanta 28. julija 1875.

1) W Budyšćinje: a) w konfistoriu: f. Józef Hoffmann, can. cap. sen.; f. Jakub Kuczant, can. cap. cant.; b) w serbskej cyrkwi: f. Michal Hórnik, farar; f. Jurij Kusćanški, kaplan; c) w tachantskej cyrkwi: f. Józef Dienst, dopořdn. předař; f. Józef Schönberner, katecheta (sobu za Łubij); d) na wučejńskich wustawach: f. Hermann Blumentritt, direktar seminara (mif. za Łubij); f. Pětr Šchořta, direktar tach. wučernje.

2) W Brunowje: f. Wylem Kramer, kaplan.

3) W Grunawje: f. Jan Heidrich, farar.

4) W Křesćejach: f. Jakub Barth, can. a farar; f. Jan Nowak, kaplan; f. Jakub Šchořta, kaplan.

5) W Kőnigshainje: f. Pětr Richter, farar; f. Mich. Kőla, kaplan.

6) W Marijnej Hwězdy: f. Dr. Jan Chrysofom Eifelt, probst; f. Aleksander Hirschfel, kaplan; f. Ladej Matuš, kaplan.

7) W Marijnym Dole: f. Niward Kőstler, probst; f. Othmar Fischer, kaplan; f. Viktor Jenatschke, kaplan.

8) W Njebjelczicach: f. Mikławš Smořa, farar.

9) W Nowym Leutersdorffje: f. Ernst Kupř, farar.

10) W Radworju: f. Gantrij Duczman, farar.

11) W Kalbicach: f. Jakub Bensch, farar; f. August Kubasch, kaplan.

12) W Reichenawje: f. Pawoł Reime, farar.

13) W Kőzeńce: f. Innocenc Zawork, administrator; f. Benedikt Čejnowski, kooperator.

14) W Špitalu: f. Jakub Werner, administrator.

15) W Seitendorffje: f. Karl Junge, can. a farar.

16) W Šchěrachowje: f. Jakub Žur, farar; f. Adolf Brenler, kaplan.

17) We Wostrowcu: f. Anton Mőller, farar; f. Jan Hornig, kaplan; f. Augustin Buttke, kaplan.

18) We Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farar.

19) W Žitawje: f. Franc Kral, farar.

Pschisp.: a) w Prahy w serbskim seminaru: f. Józef Pallmann, přases; b) na wotpocjinku: f. Benno Kral.

B. 3 drejźbanjske diocese.

1) W Drejźbanach: a) kralowste dwórste duchownstwo: f. Józef Stěpanek, dwórski kaplan; f. Engelbert Seul,

dwórski kaplan kral. Marije; f. Lubwil Wahl, dwórski předař; f. Lubger Pottbess, dwórski předař. b) W Starych Drejźbanach: f. Franc Stolle, can. a farar; f. Anton Drejner, kaplan a direktar wučernje pschi „Duedbrunnen“; f. Jakub Bul, kaplan a direktar progymnasia; f. Józef Weis, kaplan a rańšči předař; f. Karl Maaz, kaplan a přafest; f. Anton Bul, kaplan a direktar hřownje wučernje; f. Józef Mőller, kaplan, katecheta a rańšči předař; f. Emil Hoffmann, kaplan. c) W Nowych Drejźbanach: f. Eduard Machaczek, farar. d) W Friedrichstadu: f. Hubert Tiltbach, farar. e) W Józefinim wustawje: f. Kaspar Brieden, kralowski kaplan.

2) W Annabergu: f. Józef Plewka, administrator.

3) W Cwikawje: Karl Pěr Will, farar.

4) W Křemnicach: f. Jan Keipert, farar.

5) W Freibergu: f. Heinrich Salm, administrator.

6) W Hubertusburgu: f. Mikławš Wownczek (Schäfer), farar.

7) W Lipsku: f. Vincenc Schlegel, farar; f. Józef Žuhr, kaplan; f. Richard Salm, kaplan.

8) W Mišćinje: f. Józef Hillebrandt, administrator.

9) W Birnje: f. Pětr Kreczmer, farar.

10) W Plawnje: f. Oskar Manfroni, kooperator.

11) We Wechselburku: f. K. Stradtmann, hrowdowski kaplan.

Pschisp. Na wotpocjinku: f. Pěr Roak, can.; f. August Arlt.

C. 3 wróćkawske diocese.

W Kulowje: f. Franc Schneider, farar a duchowny radzicžer; f. Jakub Wownczek, kaplan; f. Pětr Lipicz, kaplan; f. Heinrich Ledžbor, direktar.

Sapís katolfskich wučernjow.

1) W serbskej Łužicy: Budyšćin (seminar, präparanda, tachantska šula), Kulow, Křesćejach, Marijna Hwězda, Njebjelczich, Pišany Dět (Schekthal), Radwör, Kalbic, Kőžant, Špital, Škunow, Wornlecy, Wotrow, Ždyer.

2) W němstej Łužicy: Plumberg, Grunau, Kőnigshain, Marijny Dět, Nowy Leutersdorf, Reichenau, Kusdorf, Seitendorf, Šchěrachow, Šchönsfeld, Wostrowe, Žitawa.

3) W herbskich krajach: Annaberg, Cwikawa, Křemnic, Drejźbany (hlowna šula, Duedbrunnen, Friedrichstadt, Nowe Drejźbany, Józefinim wustaw), Freiberg, Hubertusburg, Lipsk, Mišćino, Birna.

4) W prunkej serbskej Łužicy: Kulow, Kocjin, Němcy, Sulšćecy.

Modre róže a brune lilije.

Přšed dawnym časom běšče muž, z mjenom Roland, kotryž so ludžom jara spodžiwny čkowljet zdasche. Běšče barbjeť, ale jomu so njedčasche scjěny, durje a blida barbicz; radščo chychše wobrazh molowacz. Duž spytowasche wobrazh, kotrež w chrstwjach widžesche, zasy molowacz a to so jomu tať derje radžomasche, zo so wšchitcy jeho značti spodžiwachu. Nětko nakožomasche wšchitón swój próždný čas na hotowjenje tajkich wobrazow, ale njeběšče ženje ze swojim wu-
džětkom spokojom. Stajnje čujušesche, zo ma to hišćež lěpše scjěnicž. Nutskowny hřos jomu prajesche, zo móže z njoho wulki molet byčž, je-li časť wutnjenje a wuczerja měť, kotryž by jomu nawod a dobre wobrazhť w wobrazowanju dawal. Ale křubh barbjeť, kotryž mějesche za wšchědný křlěb džěkacz, njemóžešche woczajowaczž, zo tuto namata.

Roland mějesche staroho nana podpjeraczž, kotryž běšče hřuchy a napól slepy. Duž mēnjesche, zo ma přjedy winwatofče dopjelnicž, kotrež ma wot Boha napokožene, džyli na wumjedženjo toho myšlicž, za čimž joho wutroba tať hynje žadašche. Tohodla wobstara swoje wšchědne džěťo bjez wozlotanja a hladašche swojoho staroho nana. Nana a wječor pal wobrazowasche, a hdyž mějachu joho wotrocžtojo próždný dženi, njehladašche wón za radowaniami, ale stejesche w swojej čičej podtšěšanej iřiwiczch a molowasche, dóriž běšče swěťto. Druhdy molowasche tež wobrazh a trjechy tych wuběrnje, kofsiž mějachu telko sczerpnošče, zo jomu sedžachu. Dolež jomu něťofsi ludžo swoju podobiznu derje zaplaczichu, zaskuži sebi rjany pjenjež. Ludžo počjachu jomu „molet Roland“ rělacž, a to so jomu jara spodobasche. Zaskuzene pjenježy křowasche sebi derje a nadžjesche so, zo pšchi stajnej zlutnošči skónčznie tať wobohatnje, zo móže do Roma pučowacz a so tam we moletšiwje wudošpoņnečž.

Tať minhchu so něťofre lěta. Roland běšče swědomithy muž a junu spózna, zo je tele wobstajne myšlenjo na to, ščtož chychše byčž, winwatofčam joho powoľanja napischězne, dolež jomu wšchědne džěťo čžwilne čžini. Wón so jara zrubži, hdyž dyrbjesche sebi to wuznacž, a w modlitwje zamhřli sebi kručje, zo čce dženi wote dnja swoje winwatofče dopjelnečž a staroščž wo pšchichod njebjestomu Wóťcej wostajicž. Wóřzy zjewichu so dobre scjěhřli tutoho zamhřta. Soho starh nan bu lěpje wothladany, joho dom bu rjeiščo a lěpje zarjadowany. Čhře měšto wuzna, zo nihdže

rjeišče drjewne molby nimaja, džyli w Rolandowym domje.

Dokho njespokoji so Roland wjach z tym, zo duhowe, klonowe a mahagonijowe drjewo z kosmacžom napodobnjesche: hařo jomu junu stara knjeni poručži, zo by jejny rózny křamor cyle po swojim zdaczu wubebit, pomolowa wón joho durczka z kwěťkowymi přomjesčtami a wěncami tať rjenje, kaž to w starym měšče hišćež ženje widželi njeběchu. Mnozy ludžo widžachu a wobdžiwachu tele džěťo. Něťofsi chychu něťto na swoje křamorne durczka pšodowe pletwa, druzh lěšne křajiny abó pohľady na Rheim molowane měčž. Roland spokoji ze swojim džětkom ludži, džakowasche so Bohu za swoje zbožo a starasche so lěpje džyli přjedy za swojoho nana.

W tymle čžasu počja tež na žěntwu myšlicž. Znajesche mlodu holcu, kotraž běšče derje křubana a něťofre lěta křschřtřsku wucžernju wopytowala. Běšče cyle po Rolandowych myšlach: pobožna, ponižna, pšlorna a džěława. Dolež wona wjedžesche, zo je Roland runje tať dušchny, kaž wuřtojnny, zwoli do jeho žěntwy. Wona pšchihotowa jomu a joho nanej najzbožownišču domjancoščž. Za lěto bu jesu zbožo z narodom džowezicžki powyšchene.

Něťto wumrje starh nan, pobožnje a z podaczom do božije mole; a hdyž běšče holczka džewječž lěť, wumrje tež macjeť. To běšče Rolandej čježki křichž; lědym wjedžesche jón znjesčž. Bjez mandželšesje, kotraž běšče joho cyle zbožo byťa, njemějesche žiwjenje za njeho žaneje rjanošče wjach.

Pomatu počja Roland zasy na to myšlicž, wobrazh molowacz, rjane wobrazh, kotrež bychu joho mjeno znate čžinike a wostawite. Dolež mějesche něťto pjenježy, dha zamhřli sebi, zo z domowiny wotědže. Čhychše pučowacz, zo by wuwoľane wobrazh wohľadať a wotwobrazowať, zo by stawnych molerjow pptať a wšchitko dowutřit, ščtož so wo wumjeňstwe wucžicž hodži. Tať chychše wón to nastacz, wo čžimž běšče w mlodofčži sonit. Ale ščto mějesche z Hilžicžku započezčž, kotruž tať lubowasche?

Wuzwoli najlěpšche, ščtož so jej stačž hodžesche: da džěčžo do křschřtřesje wucžernje, hdyž běchu joho žonu křubowali, a prošesche knježny, zo bychu so za Hilžicžku tež tať starate, kaž něhdy za joho žonu, kotraž je něťto w njebjesach. Knježny slubichu, zo čce dža Hilžicžku w joho njeřchitomnošči pod swoju kěžbu wzacž.

Staroščž wo swój dom a chřly wobřih pšchepoda

Roland wobstarnymaj mandželstijmaj, kotrejž hižon dołhe lěta znajesche. Nětko wopušcchi swoje rodnischezjo pšchi a ze swojim maczokom na rjemjenju, w kotrymž bšche něščto drašty a joho molerški naporjad! — wjacy njewza sebi sobu. Lěta so minychu a wón so nje-wróczi. Ničtó, dhyli kłoschtyski spowjednik, njezhoni ničjo wo nim; ale tež tutomu njeprjajše ženje, hdy chce so wrócić a njeprajesche tež, sčto čini.

Hilža bšche mjez tym knježna zroska: bšche pětne holeczo a pšchi tym jara mudra; bšche tež wjacy nawuknyła, dhyli hewal holeczata w jeinych wobstejenjach, haj, móžesche tež wjacy ryczow ryczeč. Nan bšche porjadnje pjenjež za jeje kublanjo stak a pschecy pscheczjo wospjetował, zo bychu ju ledžbnje kubłali a ju w wschitlich pschedmjetach wumuczowali, kotrejž so jej spodobaja. Dolež Hilža dar ł hudžbje pokazowasche, wuknjesche spěwacž a lutu hracž. Najlěpsche na njej bšche a wosta jejna njełhabłata dowěra, zo je wschitko ł jeje lěpschomu, sčtož jej Bóh sčzele.

Hdyž bšche so džesacž lět minyło, wróci so Roland. Chyła měšchezanstwo so wjeselěsche, hdyž to zhoni; ale jeno njemnohy joho zasty spóznachu: njebšche jeno starschi, ale tež na wschelate waschnjo pscheměnjeny. Zoho wutrobna žadosč bšche dopjejnjena: bšche stawny molet a pšchi tym jara bohathy, kaž joho stari pscheczjelo mēnjachu. Wón sam njemějesche so za bohatoho. Bšche drje wulke wobrazy molował a wjele pjenjež za nje dóstał, ale jomu chychsche so hifschecze wjacy molowacž a wjacy zaskužicž. Nětko młobdži ludžo, kotřž chychchu tež molowacž, proschachu Rolanda, zo by jich do swojoho domu wzał a wuczil. Mišchtyr zwoli do toho, dolež chychsche wjele pjenjež zaskužicž.

Hdyž Roland po swoju džowku do kłoschtra pschitidze, widžesche wschitke swoje woczatowanja pschěhajnjene. Džatowasche so knježnam wutrobnje a mějesche so za najžbožownišchoho nana na chychm swěcže. Włobdženka Hilža wjedžesche so do swojoho nowoho stawu jako domjaca knjeni jara derje namalacž a prócowasche so, zo by naněj za dóstate wukublanjo swoju džakownosč wopokazaka. Haczrunje mějesche nětko mnohe džěta a wobstaranja, njezabu tola ženje swoje mysle na Boga žozowacž. Bšche-li nětal možno, njezalkombdži ženje rano božim skuzbam w kłoschtyskej cyrkwi pschitomna byč. Swojomu naněj činjesche dom bydlny a žiwjenje pschifomne, lažlul to žamožesche. Wón pał ju za to na najnutnišcho lubowasche a bšche jomu wulka radosč, hdyž Hilža joho wobrazy wob-

džimawasche abo ze rta druhich joho křwalbu skychawšchi, jomu wo tym powjedasche.

Sčtož Hilžu znajesche, dhyrějesche ju čjesčicž a lubowacž. Nětko nanowi wuczencjo wobdžimowachu ju jara a myslachu sebi, zo by tajta dobra džowka tež něhdy dobra mandželsta była. Mjez nimi bšchu synojo bohathy starschich a jedyn bšche ze zemjanleje swóby. Wschitcy chychchu pobožnu žonu učč, hacžrunje sami do nabožnistwa wjele njeđerzachu. Tež Rolandej budžische so dobro zdało, hdy by Hilža sebi mandželstoho z nich wuzwolika; ale Hilža rjelny: „ně.“

Jedyn z Rolandowych wuczencow, Pawoł, bšche pobožny młobdženc a wustojny molet a Rolandej so zbasche, zo budže z njoho něhdy wuběny mišchtyr. Pawoł wobrazowasche pschede wschěm swjeczata, a joho swjeczi mējachu něščto tak nadobne, zo buchu wobhladowarjo ł pobožnosčji hnuczi. Pawoł modlesche so pał tež pschi molowanju a zřědla zatombdži tež džělawy džěni bože skuzby. Zoho wutrobna žadosč bšche, zo bychu joho wobrazy we wutrobach wschitlich kšefeschjanow, kotřž je widžachu, pobožne mysle a swjate začužca wubdžowale.

Pawoł lubowasche Hilžu a wona joho tež lubowasche. Hdyž bšche wschitko domuknył, sčtož móžesche joho Roland nawuczicž, chychsche po europšich krajach pučowacž, zo by sam sławne wobrazy wuhladał, wo kotrychž jim Roland powjedasche. Wón džatowasche so mišchtrej za joho dobročiwosč a rozwuczenjo a proschecze wo dowolnosč, zo směl zasty pschitč a wo Hilžu žadacž.

Zo njebšche sebi Roland ženje pomyslil a bu pschěz to nastróženj. Wón wobdžimawasche swoju džowku pschějara a sudžesche ju tak mysofo, zo budžische chle za pschihodne spóznal, hdy bšche so wona wojwodže abo hrabjej wudaka. Wychsche toho móžesche swojej džowcy wulke žamoženjo sobu dacž. Duž džěsche ł Hilži a pschitaza jej, zo by Pawołowy namjet hnydom začijnyła. Ale džowka wobarasche so, to čjinicž a prajesche: „Ze-lizo so z chyla hdy wudam, chychta ja tajtoho muža mēč, kotřž je mi runjecza, kotřž je molet a pschede wschitkim pobožny; mi so zda, zo je Pawoł tajti. Duž proschu, luby nano! daj jomu nětko pučowacž, a hdyž so wróci a je pobožny a swěny wostak, dha daj swoju dowolnosč ł naju žěntwje.“

Roland bu chych hñěwny. Pawoł chychsche mišchtra žmėrowacž; hdyž pał bšchu joho słowa podarmo, wobstozowasche wótse swoje nježbožo. Slěncznje woprascha so swojoho mišchtra, hacž dha žana nadžija njeje,

zo wón hdy swój zamysł pscheměmi, snadž hdyž by jara wobohatny?

„Ně!“ rjekny Roland.

„Abo hdyž sebi mysofe město w žimjenju zastužu?“

„Ně!“ prajesche Roland. „Sčto by tebi to pomhało? by tola pschecy syn swojoho nana wostak!“

„Abo hdy bych wobraz molował, kotryž moje mjeno sławne scžini?“ prajesche so Pawoł dale.

Roland so wusmjia. „Ně! pscheze mnje ma Šilža hžjom wschitku sławu a wschitku czesć, kotruž móht jej molet dac. Ty njebudžesč ženje lěpje molowacž, dyž: ja.“

Wo tym běšče Pawoł pschewědčeny. „Njeje dha dochła nicžo, sčtož móhlo mi wasču dowolnosć pschěhotowacž?“ zawoła młodženc dwělujcy.

„D haj!“ rjekny Roland, zčiča so smějo. „Se-li zo wobraz molujesč tał spodžiwny, zo chly swět wo nim ryczi: to móhlo mje snadž pohnuć, zo Tebi swoju Šilžu dam. Ale ledžbuj: to dyrbi wulli różowy wobraz byč, chle swěrnje po pschěrodže a wosebje —“ tu wopschesta Roland, młodženca z wusměšchym pohladom wobhladujo.

„Dale!“ zawoła Pawoł njesčerpnje; myšlesche sebi, zo za Šilžu wschitko dokonjecž zamoži.

„Móže dyrbja módre a lilije brune byč.“

„Njemóžno!“ zajałosći wbohi młodženc.

„Njemóžno?“ swošpjetowa Roland. „Lubosć czini džiw, taž so praji!“ Smějo woteńdže. —

Pawoł pytasche swoju Šilžu a powjedasche jej, sčto je nan prajił. Pschi wschitkich joho storženjach wořta wona zmeřna.

„Bohu žana wěc njemóžna njeje,“ prajesche Šilža. — Wona běšče nawuňka, so tał kručje Bohu dowerjeć, zo jej nicžo druhe do myšlow njeschitńdže.

„Ale njeměšch dha, zo je njemóžno, wobraz chle swěrnje po pschěrodže molowacž, na kotrymž su róže módre a lilije brune? Nihdže njejsu módre róže a brune lilije. Twój nan je to jeno prajił, zo by mi prawje žiwnje pokazal, zo nihdy do naju žěntwy njezwoli.“

„To ja tež wěrju,“ wotmłowi Šilža; „tola, hdyž ty tele wuměnenjo dopjelniš, džerzi mój luby nan swoje słow.“

Pawoł sebi myšlesche, zo je Šilžiny rozom čerpieł, a to scžini joho hišče njezbožownišchoho a duž džěšče struchty domoj.

Šilža pał njeběšče bjež rozoma; džěšče do kó-

schtra a duchy bu bóle a bóle we wěrje posplynena, zo, je-li boža wola, zo ma Pawoła za mandželskoho dofiacž, Bóh jomu tež puć polaza, kał móže nanowe žadanja dopjelnicž. Tohodla chchšče Bohu swoju wutrobu wotewrić a wo joho pomoc prošć. Duž prajesche wo dowolnosć, zo směta wołtať božeje maczerje džewjecž dnow pospochi z běžymi różemi a lilijemi wupyšć. W tymle czaju chchšče wschědnje pschěd wołtarjom paczerje spěwacž, dolež ma wulku přóstwu na Boha.

„Wo čo chcesč dha prošć?“ woprašča so jedna jeje pschěželnicow.

„Se-li mam to dóstacž, sčtož sebi žadam, dha dyrbi so něsčto njemóžne stacž. Tohodla modlu so Bohu: Seli to napschěčo Twojej swjatej woli njeje, zo bych dostała, sčtož žadam, dha scžini Ty móžno, zo by so stało; pschětož Tebi njeje nicžo njemóžne.“

„Ale hdyž Bóh to móžne njesčini?“ prajesche jeje pschěželka.

„Dha dyrbju społojom byč,“ prajesche Šilža; „joho swjata wola so staj.“

Tač pšchěšče Šilža džewjecž dnów za sobu wołtať a klecžesche dołhe czasy pschěd nim a prajesche. Pawoł njedžesche, sčto wona czini. Won tež do chrtwje pschěhadžesche a klecžesche na pobocznej stronje chrtwje. Tež wón prajesche bjež pschěstacž ale bjež počneje nadžije; czim dlěje wón na Šilžu a wołtať a bje róže a lilije hladašče, czim bóle sebi myšlesche, zo je jejny rozom čerpieł.

„Ach,“ žałosćesche wón, „wona je tał dobra a podata a njeschěstawa prošć; ale wołtať pšchicž a pschěd nim prošć, zo — —, ně, wona je na duchu šhóra.“

Šacžrunje běšče Pawoł pobožny, njeznajesche tola nješkablatu doměru, kotraž běšče w Šilžinej wutrobje. Wona njedwělowasche, zo to dyrbi móžno byč, sčtož njemóžne mjenujemy, je-li so Bohu jeje žěntwa z Pawołom spodoba. W thchle myšlach pschěhadžowasche wona a prajesche džewjecž dnów za sobu.

Džewjaty džěń pschědže Pawoł popođnju do chrtwje, zo by Boha wo šlynosć prošć, zo móht to znić, sčtož jomu joho swjata wola nadpočoji. Wón klecžesche, taž hewał, chle zadny w chrtwi. Pschěd wołtarjom klecžesche Šilža. Po modlitwje chchšče róže a lilije z wołtarja wzacž: džewjaty džěń běšče so k lóncež doblížil. Ale přjedy hač wołtarjej joho wupšćenjo wza, prajesche z tejsamej doměru, taž we spočatku.

Zakhodej so bližace stónce swěczech pschez horne schlencny wysotoko molowanoho wokna; hdyž so bóle nižesche, zrazowachu jejne pruhi pschez sriednje schlencny, hdyž běsche na jednej stronje wobraz najzbožnišcheje knježny, na druhej wobraz swjatoho Francyska molo- wany. Módra drafta božeje maczerje barbjesche běle róže z najjasnišchej módrinu, a barba Francyskoweje drafty knjjesche běle lilije a tať polazachu so we krasnej brunej barbj. Z kajej nutrnosću dźatowasche so Pawot Bohu. Hilža njewjedjesche wo nicim; jeje hlowa běsche pokhilena, jeje woczi zandželenej; runje poda swoju wolu cyle bozej woli za wopor. Nětko stany a chchsche róže wotemzacž. Pšesčapnjena zwošta stejo: widžesche pšched sobu módre róže a brune lilije.

„Wostaj je stejo,“ rjekny so. Wona so wuhlady a wuhlada Pawoła, kotryž klečjo molowasche. Hilža džešche domoj.

Po někotrym času bu na měščjanskej radnich wobraz młodoho molerja Pawoła zjawnje na wobhladowanjo mustajeny a rečasche: Módre róže a brune lilije.

Halo Roland wo tym zasłyšcha, njehajšche so jonu wěricž, sčtož ludžo powjedaja.

„Spobžimny wobraz!“ tať so powjedasche, „runje tať krasny kaj wosebity. Nutstowne kłóschtyrseje cyrkwy a rjenje molowane wokna, a stónčne pruhi, kotrej pschez schlencny pschewiwaja a wotznam maczerje božeje a swjatoho Francyska nad wołtať wobrazuja: krasna to myslička! Kať jeno je to młodomu molerjej do hlowny pschisčto?“

Roland widžesche wobraz a spózna, zo je mischtyrski. Wón dasche Pawoła a Hilžu pšched so pschiruč a prajesche: „Mojej džešči! Wóh je waju doměru mytowat.“ Z nanowym žohnowanjom busčtaj zbožow- naj mandželstaj.

Serbsta rycž w Nowej Krupcy.

Rady Serb swoju lubu serbstu rycž ryczi doma we wótnym kraju, radšcho so ze serbstim stómom powita w cuzbje a halo znatoho a pschecžela wobhladuje toho, sčtož joho ze serbstim stómom zetyla.

Wutroba wěrnoho Serba boli, hdyž swoju lubu maczerstwu rycž hanjenu, zapětu, potkocženu, stare, dobre serbske waschnjo zastorcžene a z cuzym, nic pschecy dobrym zaměnjene widži. To wutrobu boli.

Z wjeselom so hnuje serbska wutroba, hdyž swoju

lubu serbschczinu wot cuznita czechcženu widži. Wjetsche poczechcženo pať jej cuznil dač njemóže, hacž hdyž tule serbstu rycž nawuknje. Tele czechcžowanjo na waznosći pschibjera, hdyž so tele wulnjenjo na wuhlady na časny dobyť njezepjera.

Tajtile pschickab su Serbjo nazymu w Krupcy w Czechach z woczomaj widželi. Czechcžowny knjz Josef Zrout, sobustaw jesuitskoho rjada, w Krupcy pschewiwacy, zwjeseleny na pobožnosći Serbow, kotřiz tóžde lěto Krupku wophtuja, wobzamtny, rycž tať pobožnoho luda zegnacž a nawuknyčž, zo by z nimi rycžecž móht w ryczi, kotraž je serbskej wutrobje najblišcha. Wóh je joho prócu a džeło tať žohnowat, zo móžesche wón z duchownym wjednikom pschi pobožnosćach byčž a Serbam w serbskej ryczi přewacž. *) Sčto móht wopisacž radosć pobožnych pucžowarjow, w cuzym kraju z hortu cuzoho duchownoho předomanja w serbskej ryczi kšchecž.

Z tam djeržaných předomanjow je nam tamna rycž do rukow pschisčła, z kotrejž knjz Zrout Serbam pschi jich wotkhadže božemje prajesche. Wli so žda, zo tóždy, kotřiz je tule rycž tam kšchacž, so z nowa woschewi, hdyž ju wocžisčezanu čžita. Za wšchěch, kotřiz tehdom w Krupcy njeběchu, njech je tale rycž wopozazmo, kať derje zmyšleni cuznikoho serbstu rycž lubuja a jeje zđerženjo, wobtrucženjo a wostacžo žadaja a do tať sylnoho zatika porucžerja.

Nam wšchitkim njech je wona napominanjo, zo byčimny wšchu prócu na to naložowali, zo

Serbjo Serbjo wostanu.

Tamna rycž pať ma so tatle:

Moji najlubšchi kšchecženjo, a drozy lubowani serbscy bratsa!

Stónčjowschi nětko tónle swjaty pucž pschindže kšwila, zo so dyrbinny džełicž wot wulcy žohnowaneje knježny a bolosćiwije maczerje (Marije), wot swjatoho domu božoho; — pschindže zrudna kšwila, zo tež ja, kiž nětko mějacž czechcž, zbožo a tróšcht, zo sym wam móht kamacž kšlěb stowa božoho, wot mojoho Serbowstwa džełicž dyrbju. Z cyšeje wutrobny a ze sylzami wam praju, zo mi to czechko pada, do- kelž sym pschecy wasch dobry, wušchny, jara pobožny a woprabže stowjanski lub we wulkej czechczi djeržat a hišchcže nutrnischo, horchyscho

*) Pschirunaj „Rath. Posol“ 1875, str. 144.

lubował. Ale też ja tule swoju wutrobnu zrudobu wopruiju boloszcziwej maczeri.

Wy pał, moji najlubschi kšesceńczenjo a drozy słowjanscy, serbscy bratsa, macze pschi dzielenju wot boloszcziweje maczerje tróšcht, zo scze činili woprawdže dobre, kšesceńcjanste puczowanjo, wosebje z tejele winy, zo scze nětko wschitcy pschez dwaj swjatocznej procesionaj zaměšcže dobyli dospolny wotpusk (jubilejski). Ale też druge dobre hnady smy dostali wot mitoszcziweje maczerje. Džakujmy so wutrobnje za wschitke tele hnady, džakujmy so za nje a dopomnijmy so we tutym mitoszcziwym léče cžasczišcho na nje, zo by njeplacziło tež wo nas tamne pschisłowo: „z woczow — z myšlow“. Swoju džakownosć pał dopokazujmy wosebje pschez dobre, kšesceńcjanste žiwjenjo.

Swjata Marija nowotrupczanska hlada z radošnym a lubožnym wóceškom na nas, kaž dobrocziwa maczer na swoje dobre džěczi, kiž su jej pschez tónle swjaty pucz tał wulku radošć cžinile.

Wona ze swojoho tróna nětko takle k wam praji: „Moje lubowane džěczi! z maczerstej radošcu so wjeselu, haj džakuju wam za wschitku waschn swěru a lubosć te mni. — Ja smy a rěkam boloszcziwa maczer. Njechate ženje zabycž, moje lubowane džěczi, zo, jelizo chćece mi zwoštacž swěrnj, tež kajtežtuli horjo, kajtužtuli tyschnosć zniješć dyrbicže. Moje prawe džěczi budžecže tehdóm, hdyž budžecže a zwoštanjecže scžěhowarjo a nošerjo kšhiza mojobo lubowanoho Syna. Slubeže mi to, moje lubowane džěczi. Tole bude najšłóbsche wopomnjecžo na was, kotrež mi jow we mojej maczerstej wutrobje zwoštajicže.“

„A nětko džicže, moje lube džěczi“, — praji lubowana maczer dale, — „čžěhńcže do swojeje wótecziny a pschinjescže wote mnje maczerste powitanjo wschitkim swojim lubym krajanam, mojim džěcjom. Wupraječe jim moje maczerste powitanjo a sobu tež moju maczerstu próštwu, zo bychu tež woni chcyli mje pschichodnje jow wopytacž a mi, boloszcziweje maczeri, tróšcht a radošć pschinjescž. Čžěhńcže dha do svojich honow, přebujcže a wozjewcže wschudžom pschez swoje dobre pschitkady, zo scže moje dobre, poslušne, lubowane džěczi“.

Tole praji wam tale lubožna maczer. A

wy, moji lubowani serbscy bratsa, zawěrnó dopjelnicže wolu, haj próštwu tejele lubowaneje maczerje.

A toho dla wobrocžam so stónčnje k teje lubožnej maczeri z próštwu, kotruž wóna zawěrnó wuštyšchi: „D swjata Marija, lubožna maczer Twojich džěczi, a tež lubožna maczer cyłoho Serbowstwa! Pohladaj hnadnje na tele twoje džěczi, pohladaj hnadnje na cyłe Serbowstwo. Žohnuj hnadnje tele twoje džěczi, žohnuj hnadnje cyłe Serbowstwo. Daj, zo bychu woni, mały zbytk něhdy tał mócnoho a rozšěrjenoho ludu pschecy zwoštali swěrnj Serbjo, zo bychu na tajle waschno tež pschecy zwoštali dobri, swěrnj katholicjo. Daj, zo by trało jich lube Serbstwo a pschez to tež wěrne katholicstwo we nich a wschitkich jich potomnikach,

„kaž dołho z drjewom zelene
te horj steja kužisti“.

Daj, zo by trało a zawoštalo jich lube Serbstwo, zo bychu na tajle waschnjo tež zawoštali Twoje lube džěczi. Daj toho dla, zo by pschiběrał jich kčžěw,

„dónž bože stónčjo wobsměczi
a měšacž tón kraj kužisti“.

Daj, zo by trało a zawoštalo jich katholicste Serbstwo, tał dołho hačž na jich zelenych lukach

„bróžl so žadyn zeleni
a žana kwětk zyboli“,

z kotrež bychu twoje maczerste cžóto trónowacž móhli.

Daj, o lubožna maczer, zo by trało a zawoštalo jich katholicste Serbstwo, a wótcny, katholicsti a Twój marijny duch je pozběhał.

Popschej hnadnje, zo by trało jich waschnjo wótcowste, waschnjo katholicste, a kóžde prawo kšwalobne,

„dónž žadyn zwón we kraju rži,
a witaja so wote mšchi.“

Popschej hnadnje, zo by trało jich katholicste marijanske*) Serbowstwo,

„dónž bubje cžěšhicž žana macz
fej kužicžjanste džěcžatko
a kolebacž je spěwajo.“

Daj, o luboszcziwa maczer Marija,

*) t. j.: swjatu Mariju hašo maczer Syna božoho, Žkřusťa Křřystusa, cžěšcžowace Serbowstwo.

„Iaž dotho mocy myšljenja
buch kužičjanski žabyn ma,
a žabyn jazyl hiba so“,

njech traje, o lubowana maczer, **njech traje
jih dobre, jih pobožne, jih katoliške,
jih marijanste Serbowstwo.**

Amen.

Marija, strowjo thorych.

1.

W lécje 1866, po njezbožownej bitwje pola Königgräza, buch 24 najbóle czeŝcy ranjeni wojacy do konvent-spitala we Winje pschivjezeni. Mjez nimi běŝe tež hulana, kotromuž běŝe lěwa ruka pscheřšělena a tež ŝlamana. Wbohi czeřpjěŝe njewuprajne bolofeje. Lěkarjo wuprajichu, zo móže so jomu jeno pomhač pschež to, zo so jomu ruka wotrěza. Wojat daŝe napschečo swojomu ložu wobraz swjateje Marije poďsněč, wza sebi ze swojoho wacjoła paczerje, kotrež sebi tał na powjazku woloko ŝije pschicizini, zo jomu na wutrobje ležachu. Tał spěwaŝe ze swojej prawej ruku paczerje džeržo storo chty džen, a loždy raz, hdyž zas prawa bolofež pschindže, wobroczi so ł wobrazej Wožeje rodžiczerki a pschech bu jomu zas łože. Po nělotrych dnach praji lěkar, zo so ruka njetrjeba wotrězac, dolež rana pomaku ale na spodžiwne wafchnjo žije. Ranjeny bu cyle wulětowany, tał zo mójěŝe za dwaj mēŝacaj thorownju wopuŝčežic. Lěkar, kotromuž so wustrowjeny džakowaŝe, prajeŝe: „Mje wjeseli, zo seje zas strowy. Za sym pschitny najmjenje činił, wy seje seji swoje žiwjenje wu-
spěwali.“

2.

Psched něŝto lětami ŝhorje jara czeŝcy tfinacze-
lětna džowka zamoziteje swójby w Rakuskej. Wjacj
lěkarjow běŝe ł pomocy wołannych a wŝchitcy wupra-
jichu, zo so wjacj pomhač njehodži, dolež běŝe so
ł zjei hłowjacej thoroŝci duŝchacy kaŝel pschitowar-
jich, kotryž ŝlabuŝke mocy bóle a bóle nicjeŝe, zo
dyrbjeŝe ŝkóncznje holcžta pschezměrnoho woflabjenja
dla wumrječ. Zrudnej starschej slubiŝtaj, zo chce-
taj, je-li jimaž Wóh pschež zastupnu próŝtwu maczerje
Wožeje džěčo zdžerzi, ł ŝkannomu hnadnormu mēŝtnu
pucjowac a tam swoje džakprajenje pschinjeŝ. Thora
bu pschech ŝlabiŝa a loždu thwilu wocjakowaŝe so
jeje smjerč. Tu wotewri holcžta swojej woczi a
hlada za maczerju. Ta so pokhiliwŝi ł nej wo-

praŝta: „ŝcho chceŝ, moje džěčo?“ Z lědma
zrozemliwymy ŝwowami prajeŝe thora: „Proŝhu wo
mój paczer.“ Běŝe hižo prjedy ze swjatyimi ŝakra-
mentami wobstarana. Macž pschinjeŝe paczer, kotryž
thora ze ŝlabej ruku pschimny a pschi sebi zdžerza.
Z thwilkami widžachu, tał so jeje hube hibaŝtej a
wócžo zbofa loža wiface swječo najzbožniŝeje knježny
phtajŝe. A woprabdže tuŝamu nóc hižo pschinjeŝe
jej spomozny pót něŝto woloženja. Wocy pschibje-
rachu drje jara pomaku, tola holcžta bu zas wu-
spoknje strowa. Starschej dopjelniŝtaj z džatnej wu-
trobu swój slub. Holcžta prajeŝe huŝto, zo je psche-
ŝwědčena była, zo zas wotthorje, hdyž je ł Wožeje
rodžiczercy so modliła. Lěkar sam wjacj tróc wu-
zna, zo ma za swoju wrócěnu strowofež jeno Wóhu
so džakowac.

3.

Wofebity dopořaz wutrobneje a nutrneje lubofeje
ł najciŝejiŝeje knježnje poda ŝydomlětna holcžta. Zeje
ŝarichej dyrbjeŝtaj pschihladowac, tał něžna kwětk
wjadnjeŝe. To chcyŝe jimaž wutrobu rozkožic.
Holcžta tróŝtowaŝe jej, prajicy: „Luba macž Wóža
mje zas wustrowi; njebudžtaj zrudnej! Sym hižo
dženŝa ł nej prawje nutrneje spěwala a jej slubiła,
zo hcu wěnc na jeje swječatko w cyrkwu donjeŝ.“
Wŝchitcy buch hnučzi. Najebac wuprajenu starofež
lěkarja wotthorje džěčo a přeni joho pucž běŝe do
cyrkwje ze slubjenym wěncem. Holcžta pschepoda jon
fararje z próŝtwu: „Proŝhu, Anježe, pošče wěnc
na swječatko swjateje Marije. Wona je mje wustro-
wila. — Nady budžich pozlotny wěnc pschinjeŝta, ale
nimam telko pjenje.“

Raŝti tróŝt za nas, zo nas cyrkej spěwac wuczi:
„Strowjo thorych — proŝ za nas! J. S.

Dyrbiŝ swjaty džěn swječicž.

1.

Zara ŝtupy kubler běŝe psched něŝto lětami
ŝobotu wječor pozdže wjezbu pscheňcy domoj pschivjež.
Njedželu rano psched kemschemi pocza snopy na pschir
pobawac, hdyž je syn spody třeŝi morskowaŝe.
Wróžen pał ŝtejeŝe bližto fary a duchowny phtny,
zo ŝufod tałe swjaty džěn wonječjeŝci. Džěŝe ł
kublerje a ryczeŝe jomu kručje do ŝwědomja, tał zo
kubler slubi, zo hce pscheŝtač džěkač. Wón pał
njenbjeŝe ke mŝci, ale na Wóžich ŝlužbach wotmyŝi
sebi džěto dołóncicž. Poda so ze swojim synom zas

do bróznje a pocja dželacj. Tu pał dosćeže joho Boža spramnošč. Dželo bėšče nimale hotowe — tu stupi nělať wopaki, suny so po hładkich snopach do jeneje džery a padže z pschatra runje na wóz tať njezbožownje, zo dyrbiesche za krótki čas wumrjecj.

2.

W zamožitym měsće nad Rheinom bėšče wofobna, bohata swójba w najlėpschich wobstewenjach. Kaž so to jara hušto stanje, scžini jich wulke bohastwo hordych a bohazabychiwych. Knez a wotročj, knjeni a džowka wopytachu w tutym domje Bože skužby jeno na hłownych swjathch dnjach a to jeno tohodla, zo wóhli nowu Parizsku módu pokazacj. Tola Bože žohnowanjo njebėšče z tutym domom a wosta jim jeno — profchėstki lij.

Po wjele lėtach pučowasche duchowny, pod kotrymž bėchu cžile ludžo stali, pschėz Rheinomy dól. Tu widžesche na dróžy muža z prochom a potom pschikrytoho, kať sprócniwje kamusčki klepasche. Na joho wobliczu bėšče widžecj, zo tute dželo wot mafosče dželacj njeje a zo je něhdy so lėpje měť. Duchowny wosta pschi nim stejo a da so z nim do rycži. Kať pať so džiwasche, hdyž w tutym kamjenjekleparju tamnoho bohatoho, hordoho muža spózna! Woprascha so tohodla, hacj wón woprabwže tamny widžany, bohaty muž je, na cžož jomu tón wotmokwi, joho spóznawschi: „Haj, tón ja sym, tať hčuboto poniži mje hordosčj a pycha!“ a shlyž, kotrež ronjesche, dopotazachu, zo bė do so schot. J. S.

S u d B o ž i.

1.

Sobotu pschėd tšeczej njeđzelu adventa 1850 seđzachu w korežmje hosčo a korežmarjec ludžo hacj pozdže do nocj a pschipijachu sebi jara pilnje, pschi cžimž so ze wšchelakimi njełhmanymi a plampathymi rycžemi a žortami zabawjachu. Skóncznje praji hofcėnecar, w měsće widžany młodj muž: „Schótóž mjez wami njewėri, zo žadyn Wóh na njebjesach njeje, njech zběhnje swoju ruku.“ Z tym zběhny, so smėjo, tšj porstj swojeje žony, a z nim scžinichu tež někotšj hosčo toho runja. Pozdže halle podachu so cži ludžo do koža. Hofcėnecar ze swojej žonu spasche w kotmory, kotraž bėšče prjedy pschėz wuhlo trochu žrėta. Tola wuhlo bėšče tam pschėjara dołho staťo a powėtr sľazhko.

Njeđzelu rano njechastaj korežmar a korežmarka stawacj. Jeju schėscjłetna džowka klepasche do duri a wofasche, tola žane wotmokwjenjo. Druzj domjach pať prajachu holčcy, zo dyrbi z měrom bęčj, zo su starschi halle pschėd krótkim lehnęc a zo chędža so wuspacj. Tola kemsche bėchu skóncžene a hifchėcje so tam ničžo njehibny. Duž wotpacžichu durje a hlej, tu ležeschtaj wobaj za mordmėju. Lėlar, rucje wofany, pytny hifchėcje wuhlowu paru, kiž bėšče jeju zaduštla. Žonu njemóžachu wjac ł žiwjenju pschinjescj — bėšče a wosta mordwa. Muž pať hifchėcje kusť žiwjenja pokazaj, tať zo wjacj lėkarjom swoju pomoc na nim spytachu. Džimnje pať bėšče, zo tšj porstj swojeje ruki pschėc do huby thľasche a do nič kusasche, haj lėkarjo dyrbjachu hładacj, zo sebi je wón w zčóbcach, kiž na njoho kłodžachu, cžisčje njewottusa. Cžisčje ł rozomej pať tež wón wjac njepschindže a za thđžen scžėhowasche swoju žonu do rowa. Žoho pohrjeb bėšče prėnje swjate skutkowanjo nomoho duchomnoho. Ža něotre dnj na to skhorje tež druhi muž toho mėsta, bohaty kubler, kiž bėšče tehdy tež ruku zběhnyť. Tež wón wumrje njenadžich. — Schtwórtj z tamnoho pėnoho towarštwa bu na smjercj khorj, tola so zas žhrjeba. Pjathy pať kłodži wot toho cžasa zas pilnje do chrtwje a widža joho hušto pľakacj. Lud rycžesche wjele wo tym podawku a praji: „To je sud Boži.“

2.

Druhi pschiklad tajtoho Božoho khostanja je scžėhowach: „Pschėd krótkim (w lėcje 1868) džėchu schtyrjo hólcy ze wšy ł wječor do korežmny druheje wšy na pivo. Na pučju steji tam swjathy kščiž sľedža dweju wišdnjom. Jedyn z nič, šydomnacjėłetny hólč, bėšče hako lohki, slėpcowski njeknicžomniť znaty, a kłodjy džėšče jomu radj z pučja joho bjezbožnych njepschistojnych rycži dla. Cži schtyrjo pschindžechu ł spomnjenomu kščižej; jedyn z nič scžėže seť kłod, dwaj drugej so jomu smėjeschtaj, mjez tym zo šydomnacjėłetny slėpc zawoľa: „Lėpje a mudrišcho by bęťo, hdy bęchj tu tajku pravu holcu, jenu rečmarku, stajili mėšto toho kščiža.“ Haj wón so tať daloko zabu, zo pschi kawcy, kiž tu ł pokatnjenju stesjesche, swjate mėšto ze swojim njerjadom wonjecjesčji. Na to džėchu do korežmny. Halle woloťo z hodžinom rano poda so nacy mužil domoj, kšėtrje jara cžumpath. Žoho towarštwojo bėchu hižo so kručj prjedy „ze swojimi“ domoj wjedli. Nazajtra rano dyrbiesche jedyn z nič na polo do džecjela, joho pučj džėšče

nimo kŕŕiža. Što tam namala? Bjezbóžnik leže-
 ſhe tam mordwy na zemi. Toho woblicjo béſhe z
 joho njerjadom wot poſlednjoho dnja wopancane —
 ležeſhe na tym ſamym mjeſce mordwy, hdžež béſhe
 prijedy tajſe njeſhmanſtwo wobefhof. Dotež mjeſhe
 džeŕu do ſpanja, dha z toho ſudžachu, zo je naiſterje
 we ſwojej pianofci piſhez tu klawku padnył a ſo za-
 razpł.

J. S.

Na ſerbski row ſluſcha kŕiž ze ſerbskim napifmom.

Štož je cžowjeł w žiwjenju byl, to tež po
 ſmierczi wofanje. Štož je ſprawny wumrjeł,
 ſprawny w rowje leži. Štož ſtare wumrje, w ro-
 wje młobženc njebhwa. Hdžež Nėmca pohrjebaſh, tam
 Nėmc leži; a hdžež Serba khowaſh, tam Serb wot-
 wotpoczjuje. A ſhtož chyeł to přecž, by byl bžanz.

A tola ſtawa ſo to cžafcziſh, hačž ſebi myſliſh.

Abó njeſh hiſheje, bó ſerbskim pohrjebniſheču
 khowjo, žhudał, zo wjetſhi džel thch rowow, kotrej
 kŕiž z nėmſkim napifmom debi, cžeto khowa, z ko-
 trehož ſerbski jazpł ryežeſhe?

Nėmſki kŕiž na ſerbskim rowje pał je žza.

Na row, pod kotrymž hinu koſceje cžowjeła, kiž
 je w žiwjenju wuznawał ſwojoho zbóžnika a w nim
 wumrjeł, ſtaji ky kŕiž, kiž kóždomu, kotryž nimo dže,
 pſhiwoła: „Tón, kiž tudy wotpoczjuje, béſhe ſwėrny
 wuznawał kŕiža!“ Zo pał bhchu tute ſłowa tomu,
 kiž je ſlyſhi, zrozhyliwſhe byle, napifamy na kŕiž
 cžafro hiſheje ſłowa ſwjatoho piſma, tež ſhtucžu z
 pobožnoho kherluſha. Cžoho dla dha ſo to ſtanje? —
 Zamėſce toho dla, zo bhchmy tomu, kiž myſlo pſhed
 kŕižom zaſtanje, prajili: „Takle tón myſleſhe, kiž
 tudy leži; takle wón ſpėwaſhe!“

Hdyž pał maſh na ſerbskim rowje kŕiž z
 uėmſkim napifmom, njeje to žza? Abó je tónle
 Serb nėmſch ſwjate knihi cžital? je wón nėmſch
 ſpėwał? nėmſch ze ſwojim Bohom ryežal? — Za-
 mėſce nic. — A ſhtož by to prajil, by joho wo-
 domnaječo hanił.

Duž zdalumy ſo nėmſkoho napifma na kŕiž na
 ſerbskim rowje! Abó je traž hařba, žjawnje wuznačž,
 zo béſhe zemrjeth Serb? — Ma jenož živy prawo,
 Serb byčž? — Hdžž ſo wón hařbował njeje, cžas
 žiwjenja ko Serb mjenowáčž, we wėcžnoſczi to njetrjeba:
 tam ſu žhromadženi ze wſchėch ludow a narodow.

Huſto doſčž wina, zo ſo ſerbske napifmo nječžini,

na zawoſtajenyh njeleži, ale na tym, kiž kŕiže dželka
 a na nje piſhe. Sedyn praji: „Ja ſebi to ſerbsch
 zeſtajecž njemóžu.“ — Dha dži ł ſerbskomu duchow-
 nemu abó ł ſerbskomu wučerjej: tón cži to wėſce
 zeſtaja. Pſhetož zo njemóže, dže by ſo tola hařbo-
 wał prajicž. —

Druhi rjetnje: „Ja ſerbski piſáčž njemóžu.“ —
 To njeje wėrno. Hdžž ſerbsch piſáčž njemóžeſh, dha
 nėmſch tež njemóžeſh. Pſhedpiſane maſh jenož po
 piſmiku wotpiſáčž. — Sterje pał hiſheje móžeja ſerb-
 ſch piſáčž, hačž nėmſch; pſhetož w ſerbskim rozhnjė,
 ſhro piſaja, w nėmſkim nic. Pohladuj jenož, kaike
 wrótnoſceje druhy na taiſkih kŕižach ſteja. Na jenyh
 cžitach: „Hier ruhen die modernen Gebeine *) atd.“
 mėſto „die modernden Gebeine atd.“ Na druhim
 ſtejeſhe přėdku: „Er trank manden Bittern“
 a na zadnei ſtronje haſle „Leidenſtelch.“ Na wſhe-
 te druhe žmyłki tudy njeſpomnju. **)

A tomu pał hiſheje pſhihbže, zo ſu nėmſte na-
 piſma najbóle wſhitte po jenyh koſyce. Wli ſo to
 zda, kaž nėlajiſti register, hdžež ſo jeno mjena a licibž
 pſhemėnjeja. To ſo wė; ſerbski jazpł tyſcherrej, abó
 ſhtožtuli na kŕiže piſhe, wſchelatoſčž a wotmėnjenje
 w nėmſkim wurazu njedowoli.

Tudy je po mojim zdacžu polo, na kotrymž ma-
 taj ſerbski duchowny a ſerbski wučer, kaž kóždy druhi
 zdžėlany Serb hiſheje wjele dželka. A to ſo hodži
 bjež mulſeje próch wumjeſčž. Serbskomu duchownomu,
 kiž ma na porjebniſheču rozlazowáčž, by najwjetſha
 cžeseč byla, hdy by taiſe bjezrozomne napifma wjach
 njedowolił, a ſo za to ſtarał, zo naſhi mormi toho
 Krjeza khowala w ſwojim jazpku.

Nadžijmy ſo, zo žmėje w thmle naſtupanju kóždy
 Serb ſwoju pſhiſluſhnoſčž ſwjatu, a zo ſo za to ſtara,
 zo ſo wotemrjethm naſchoho ſplaha to njerubi, ſhrož
 je jim w žiwjenju lubo bylo. Woni ſo wobaráčž
 njemóžeja, — duž zatitajmy jich! ***) J. B. S.

*) moderne Gebeine by ſerbski rėtao: „koſceje po nowym
 waſhnju;“ moderne Gebeine: „kajace koſceje.“

**) Gpku knižku ſmėſchnych a hřupych napifmom by ſpiſáčž
 mōhi, ſhtož by rowne napifma cžėbłki kerkowow pſchėladal.

***) Serbam Serbſtvo wſchudžom zamjezuja a z rukow
 dřeja. We wučerjach je hžom do luta zahuate, bōržy je tam
 z wolnom wučerja. We cyrkwach (katholiſkih) hiſheje ſamo-
 ſtatnje knježi, ale tež tudy ſo wſchėlale wobmjėzowanja hołuja.
 Cyrteje je tež wučerž za narodnoſčž. Wona, z ſwojej ſhrtwimſkej
 (tačjonſkej) ryczi po cyrkym ſwėtceje pſhezjedna, wofkaji kóždomu lidėj
 joho rycž a jazpł, dopomnjejo na ſłowa ſwjatoho piſma: „wſhitłon
 jazpł bubže Boha wuznawáčž (Řom. 14, 11). Kerkowmy a rowne
 napifny ſu mėſta, hdžež Serbej njewobaraja Serb byčž. Džeržny,
 ſhtož mamy, kaž dotho ſo džeržecž hodži. D.

Wohlad do minjenoho lěta.

We poslenich dnach lěta stojo, słuscha so, na joho najzajimawšce podawki pohladac, so na to dopomnic, što je so w statnym a cyrkwiniskim žiwjenju wažnoho stało. Wšchelate podawki móža so potom jeno sprawništo rozsudzić, hdyž su jich winy a scěhwy znate a tefame wozjewja so halle pozdžišcho.

Zwonkowy měr bu mjez ludami, Bohu dzał, najbóle zdžeržany, wudhrjenje wójny, kiž we nalěcu hrožešce, bu zadžewane. Směny so na słowa spusczćec, kotrež knjezerjo pschi wotewrjenju sejmow k swojim ludam rycžachu, abo pschi zetylantjn mjez sobu mječachu, je měr mjez ewropiskimi ludami tež za bližšci pschichodny čas zawěscjenty. Tola nazhonjeni mužojo nimaja tał stóde nadžije a mjez knjezerstwami mócných ewropiskich krajow njeje prawa doměra, we wšchelatorých wažných praschenjach su mjez sobu nje-pschecjane, kóžde hlada swojoho wužitka.

We dwěmaj krajinomaj jeno, we južnowjeczornej a južnorańškej Ewropje pokazuja krawne bitwy, suromoscje wójny. We Spaniskej wojuje kral Karl VII. hižo nětko tfeče lěto wo jomu pschisłusčne prawa. Tefame dobyč a potom swój lud ze sprawnym a mudrym knjezenjom wozbožič, je joho wotpohladanjo. Móčne zadžewki su jomu na pucju. Za njoho rycži jeno prawo, kiž ma po stawiznach na trón svojich wótcow a kruta wola taž wustojnosć, kotruž je we wojowanju wopokazał a kiž joho cječzi. Z bohatschimi srědlami by wěšce bórzy k swojim prawam pschisłoch. Ale wón nima jeno wojowac z wójskom swojoho wuja Alfonsa, kotrohož je sebi wěsta stronu we Spaniskej kralej wuzwolika, zo by pod joho mjenom sama knjezič mohła. Don Karlos ma wosebje wojowac pschecziwo tamnej móčne liberalnej stronje, kiž je wšchudjom rozschěrjena a kiž ma najbóle we wšchitkich ewropiskich knjezerstwach mócných zastupjerjom a pscheczelow. Talc je, kotraž mčodženca Alfonsa we Spaniskej džerži, dolež tam njecha czerpič samostatnoho muža, kiž by po zakonjach a wuczbach křescjanstwa swój kraj wobtnjeził a swój lud k něhduskej moč a stawje pozdžehowal. Mužojo, kiž bližšce wobstejnoscje spaniskich wojowanjow znaja a tamnišce wobstejenja nještronisčy rozjudžaja, njejsu bjez nadžije za Don Karlosa a joho sprawnu wěc.

We južnorańškej krajinje Ewropy, w Turkowškej počislnjených słowjanskich krajinch, knjezi lěstotetki dołho hižo njechódna njesprawnosć. Turkowšce knje-

žerstwo tkeži je njesprawnymi zakonjemi a z njeswědomitymi zastojnikami křescjaniskich poddanow. Wjacy kroc we běhu cžasa su so cžisami wutrobicje zděhnyli, wulke wopory za swoje wumozjenje z turkowštoho pschaha pschinješli, ewropšce knježerstwa wo spravne rozjudjenje svojich stórbow prosyli. We tym su wšchity pschecjene, zo so tamnym ludam wot Turkow najwjetšca křchinda stawa, tež to wjebža wšchity, zo Turka z cyka žaneje wustojnosće k knježerstwu nima, zo po svojim nabožnistwje křescjanam spravny byč njesmē, zo jeno krajiny, kiž su jomu podcžisnjene, wuchca, a zo sam pschi tym jenal khuby a słaby wostanje. Ewropšce knježerstwa pał njewjebža, što z rozschěrjenym turkowškim krajom zapocžinac. Sušodnei Rakuskej je njepposchaja a pod něčzišchim ratuskim knježerstwom njebychu so tež tamne ludy zbožomne cžufe. Móčne samostatne słowjanske kralestwo we južnorańškej Ewropje založič, drje by prawje spravna wěc była, ale cžezka k wuwjedženju. Stabosc a khuboba Turki pokazja so we minjenym lěče dosć jasnje. Zběž křescjaniskich Słowjanow njezamóžesce potkocžič. Horška Słowjanow wojowasce zbožomnje pschecziwo swojim njesprawnym potkocžerjam. Ewropšce knježerstwa su tež pschec k tomu wotpóskanych mužow jich stórbh pschepytac dali, a Ruska je zjawnje wuprajika, zo ma za winowatosć na stronu křescjanow stupič a jich prawa pschecziwo Turkam zamokwječ.

Wě tał Ewropa we zandženym lěče pschec wulkiimi wójnami, w kotrychž so spravna wěc z mjeczom a z kanonami rozjudža, zakitana, wojowasce so tola cžim kruzischo z duchownymi brónjemi, z nowymi zakonjemi a wulazami a dołhimi rycžemi. Tež wonowna namóc bu k tomu hušo na pemoc wótana. Njepschecjel, kiž so tał pschima, je katolska cyrkej a jeje zastojnicy a jeje stawy. Pruska dže druhim krajom do přědka. Zeje wotpohladanjo je, cyrkej sebi chle podcžisnbyč taž služownu džowtu, wšchitku samostatnosć ji wzac, wšchu móč, kiž ma na lud, chle žamac. Swětno knježerstwo dyrbi wšchitte naležnosće luda, tež nabožne w swojej moč mēč. We wuwjedženju tutoho wotpohladanja je Pruska w zandženym lěče wo tsi wulke kroczele do přědka pschisłcha.

Wječch katolskeje cyrkwje bē we februaru we wosebithym pišnje pruske meiste zakonje rozjudžal a swjatocžnje wuprajik, zo su tamne zakonje njeplacžime, dolež su pschecziwo bójskomu zarjadowanju cyrkwje. Talc bamžowa hulla je we pruskim knježerstwje wulke

mjerzanjo pschihotowala; katoliste nominy, kiž bėchu ju wocziszcjeli, buchu khostane a biskopja maja jeje dla czerpjecz. Kniežerstwo pschedpokozji hižo we mērcu prustomu sejmej nowy zoloń, kiž postaja, zo maja so dołhody, kotrež pruste biskopstwa a duchowni wot stata dostawachu a kotrež ze cyrkwinskich, wot stata wzatyh, kubkow pschindu, jim pschichodnje zapowjescz, tał dołho dońž biskopja nowym statnym zakonjam so nje poczišnu. Zakoń tał njesprawnny kaž tež bė, bu po woli knježerstwa wot sejma pschijaty. Haczrunje pruscy biskopja, kiž bėchu so we Juldže na zapoczatku haprhla zeschli, krala naležnje proshachu: wón chcył namjetowanomu zakonjej, kotryž zawěscjene prawa cyrkwoje rani a t nje wuprajomnym zrudobam a mucženjam powjedže, swoje najwysche wobkruczenjo zapowjescz, bu tola tónle zakoń w meji wobkruczeny a wozjemjenty. Biskopja a duchowni njedostawaja jeno dale swoje prijedy wucinijene dołhody, ně tež wustawy katolisteje cyrkwoje, kaž wšchelake seminarj a t. d. ju sobu khostaue, dokelž so jim tež statne podpjeru zapowjedžeja, haj duchowni a biskopja kaž tež wšchelake wustawy dyrbjachu swoje dołskhe wobhdlenja wopuszczicz, jelizo twarjenja prustomu statej šlusachu. Wulku škodu ma katoliska cyrkej a jeje zastojnicy pschez tónle zakoń, ale podarmo nadžija so pruste knježerstwo, z tym sebi biskopow a mēšchnikow poczišnycz. Štož je jim stat wotczahnył, wopruija radšch, hafo zo bhchu cyrkwi swēru žamali; za jich nuzne podpjeru stara so luboscz wēriwych.

Pruska wustawa djerži w tšoch artiklach tež zarucjene prawa nabožnych towarštwow, kiž maja swoje zuutskomne naležnosczje samostatnje rjadowacz. Kniežerstwej bėchu tele artikle zadzewki w dalschim potkoczowanju cyrkwoje, duž bu hižo w haprhlu sejmej wot knježerstwa zakoń pschedpokozeny, po kotrymž buchu artikle 15, 16 a 18 prusteje wustawy zbėhnjene. Cyrkej žhubi z tym prawa nabožneho towarštwu, kaž tež prawo swoje naležnosczje samostatnje rjadowacz. Wot liberalneje wjetšiny sejma doštawa tał nětko zakonje. Scžėhmł tutoho zbėhnjenja wážnych artiklow bė druhi zakoń, kiž wšhitke kłóšctry a tuthym podobne žjenocženstwa w Pruskej zakaza. W bėhu krótkoho czasa dyrbjachu wšhitke sobustawy duchownych rjadow, knježny a mnishča, swoju wótczinu wopuszczicz a w cuzbje sebi druhiu pytač. Tu šhwilu wobsteja jeno hišcže někotre kongregacije, kiž młodoscz rozmučjeja; jim bu wot ministeria domolene, zo móža 4 lėta dołho hišcže wobstač. Tamne rjadu pał, kiž su

jeno za wotšladanjo khorých postajene, su pod dołhad stata stajene a móža tał dołho wobstač, dońž so pschez kralowšci. wulaz njezbėhnu. Pschez zbėhnjenjo kłóšctrow a wupokazanje jich sobustawow bu ludej w Pruskej wšchelati cžėny a duchowny mužiti wzaty.

Tež w prijedawšich lėtach dawau, cyrkwi tał škłódnime zakonje buchu z krutosczu nakožane. Biskopja a mēšchnik buchu wšchelako khostani. Dokelž so pola nich ničjo t czazanju wjacu njenamafa, buchu do jastrow tyłani a ze swojich zastojnistwom wotšadjeni. Wjez biskopami najdlėje czerpi hrabja Ledochowšci, kardinal a arcbisop w Poznaniu, wot februara 1874 je hižo w jastwje. Biskop z Triera bu posleni džen lėta 1874 z jastwa pušhcjenny. Biskop Brindmann z Münsteru je lėta swoje khostanjo w jastwje zapokuczil. Biskop Martin z Paderborna bu tež swojoho biskopšoho zastojnstwa wotšadjeny, a dokelž so jomu njedowoli, twjerdžinu Wesel, kiž bė jomu po pschėtrahym wjacmėšacnym jastwje t pschėbhwanju pschipokazana, wopuszczicz, zo by po lėtarjowej radže kupjele t wobkruczenju strowoty wuzimacz móht, je sam do wutraja cžėnył. Tež biskop Dr. Förster bu psched něšto tyžbenjemi swojoho biskopstwa w Pruskej wotšadjeny. Tónsamy pschėbhwa w Johannisberku, w rakuskej Schlezynskej. Tijo druzy biskopja Prusteje budza w krótkim tež wot najwyschšchoho cyrkwinštoho suda w Warlinje sudženi, tež na nich sprawnišci wotšud nječzafa. Arcbisop w Rėlnje hižo bu napominany, zo by so biskopstwa sam wotšelk, je to prėnja troczel t wotšadjenju. W cykej Pruskej pschescžėha so katoliska cyrkej wot knježerstwa, kiž ma pschitym wotpohladanjo, ju wot wjetča, wot bamža dželicž a sebi ju cyle podczisnycz. Swoje sřėdki je nětko stat nimale wšhitke nakožak, cyrkwi je wjele zeschodžak, swojim poddanam wjele šchwiby nacžinił, ale swoje wotpohladanjo njeje došahnył. Cyrkej je samostatua a njebudže so njesprawnnym zakonjam podczisnycz, dokelž by z tym pschėstafa Khrystusjowa cyrkej byč.

Podobne pschescžėhanja mēšesche cyrkej tež w Stalskej a Rakuskej pschėtracz. We wobėmaj krajomaj je nuza wo pienjezy; w Stalskej buchu tohodla tež kłóšctry zbėhane a zamoženjo wot knježstwa pschėtrėbane, w Rakuskej pał buchu wulke dawki na cyrkwinške kubka a dołhody pokozene a tež hewal wšchelake zakonje muradžene, kiž cyrkwi swoju samostatnoscz woznu.

W Bėndželskej pschibjera nahladnoscz katolisteje cyrkwoje, wosobnje pschez wobwroczenjo šlawnych, wuczenych a bohatch mužow tē katolistej wėrnosczji.

W zańdzienym lécze twarjesche so tam we wschelatich dźelach kraja na dobo 12 nowych cyrkwjom, wjacy kłóschtrów za mnichow a knježny. Pšchecy lěpje so ipóznawa, kał wulka kšhimda je so w Zendźelskej katoliskej cyrkwi w poslenich 3 lětsotetkach stala. W Zendźelskej móže so katoliska cyrkej rjeńskichich časow nadžijecž.

Francozjska je jenicžla wjetscha republika w Emropje. Pod mudrym wjedženjom swojaho nětčzišchoho pšchedydy žija ji rany, kotrejž běchu pšchez wójnu nabite. Wschelate politiske strony zběhaja drje so, a bñchu rady druhe knježestwo widželi, wulki dźel žada za Napoleonowym synom, drugi zas za jnym potomnikom prjedawšesje kralowšesje swójby Bourbo-now. Tola nětło runje nima žana strona nadžiju, swoje žadania dopjelnjene widžecž. Nabožne žiwjenje so rozkšćeruje a wobtrucza, knježestwo podpjera cyrkej a nowy schulski zakon widžela katoliskej cyrkwi prawo, samostatne wyschisce a nižšce schule zažocžecž a wjesecž. A cyrkej naloža tež jara pilnje tele prawo, wěrniwi a biskopja pšchinjesu bohate wopory. Nabožny duch francozjskoho ludu wopozazowasche so tež lětsa pšchez wobdželenjo na cyrkwinškich processionach a pšchez podpjeranjo swj. wótca a druhich cyrkwinškich naležnosćow.

We wschitkich wulkich pšcheměnjenjach stoji twerdbje kaž stala w jeječ katoliskej cyrkwi bamaž Pius IX. spodžiwuje wot Božeje pšchedwidžownosće w wysokaj starobje zakitanj. Z podacžom do Božeje wole znjese wschu kšhimdu, kotraž je so jomu wosebje w poslenich lětach wot italjskoho knježestwa stala. Z dowěru na pomoc Božu wjedže wón swjatu cyrkej z krutej ruku. Du jomu swětna móc njepšchecžesly wzata, joho duchowna bu po cñlym katoliskim swěcže cžim módenišcho wobtrucžena. Za to swědcža joho rycze, joho pisma, joho pšchitaznje, kotrejž so ipěšchnje rozkšćerjeja, kedybnje cžitaja a wobkedybujaja. Lětsa bē jomu Wóh tež wulku hnadu docžatacž dat, zo móžesche jubilejske lěto za cñke kšchescžanstwo wotewricž. Dyrbjachu so zrudnych wobstajenjom dla, kiž w Romje knježa, wontowne swjatočnosće pšchi wotewrjenju a tracžu jubilejskoho lěta wumostajicž, modlitwy wěriny cñkoho swěta su wěšesce cžim nutrišcho w próstwie zjednosćili: Tón knjež zdžerž a wožitw joho, scžin joho zbóžneho na zemi a njepodaj joho do mocy joho njepšchecželow.

Za nasch wótcnj kraj zapocža so lěto zrudnje. 9. januara rozkšćerjesche po cñlym kraju njewocžakowana pomjencž, wšchudžom wěrne wobžarowanjo a we putrobach katolikow kłubotu zrudobu wubudžejo, po-

wjesecž, zo je knjež biskop a tachant Ludwit Forwerk wjecžor 3/4 10 8. januarja po krótkaj bolosćej wej khorosći, zbóžnje wumrjet. Talc pomjencž zrudbi wschitkich cžim kłubšcho, dokelž móžachmy po joho starobje a dotalschim namakanju wěstu nadžiju mēcz, zo hischcže wjele lēt jomu dowěrjenej bidecsey pomjencž. Nimale 8 mēšacow cžachmy na joho nastupnika. 28. julija wuzwolichu kanonikojo Wudylskoho tachantstwa jenohōdnje wysokodostojneho l. Fr. Bernerta, kiž bē wot j. wótca hižo na zapocžatku toho mēšaca za japoschostksoho wikara pomjenowanj, za tachanta a ordinariusa za Łuzicu. Wón je 4. haprěla 1811 w Grafensteinu w Cžěskej rodženy, we l. 1834 l mēšchikej swjecženy a stutkuje wot lěta 1840 jara spomoznje a swěrnje w Sakskej. Wóh chchyl joho w nowych tał wažnych a cžěskich zastojnstwach ze swojim bohathym žohnowanjom wjele lēt pšchewodžecž.

Smjercž žadasche pał tež druhe wopory mjez duchownymi Łuzicj. 16. mērcsa wumrje mēdoh duchowny, knjež Bruno Friebel kapłan w Seittendorffe a 20. junia minj so po dlěškej khorosći l wulkej zrudobje swojeje wosady, swojich krejnich a druhich pšchecželow zastužbnj l. farač Jakub Nowak w Radworju. Tcho spomoznje swědomite stutkowanjo w cyrkwi a wučjerni, joho pšchecželne towarščne samotnosće wobkhowaju jomu cžesćowne a dołhe wopomnjecžo we joho wosa-dže a pola wschitkich, kiž su joho znali.

W kłóschtrje Dsselu w Cžěskej wumrje 14. julia wysokodostojny knjež Jurij Arnold Werner, rodž. z Dubrjenka pola Kulowa. Tež joho smjercž zbudbi wěrnu zrudobu mjez Serbami, dokelž bē njebohi kōždolětnje w Krupcy hało lubowanj spomjednil a přēdat swojim serbstim krajanam l skuzbjje bñk.

Za woschrocženu Radworstu wosadu bu 1. augusta nowy farač knjež Handrij Ducžman, kiž bē tam nimale 14 lēt dołho hało kapłan pilnje stutkował a dowěru wosadnych sebi dobjk.

Nowy schulski zakon mēšesche přenje lěto pšacžiwocž. Fararjam, kotkiž su dohladowarjo schulow a pšchedydojo schulskich pšchedstjeičerštwom, pšchihotuje drje wschelate nowe džeca, džerži pał jim z tym mēcny wliw na wjedženjo schulow a kšchescžanstwe wotežehujenjo wosadneje mēdosceje.

Cyrkwinške žiwjenje a nabožne zmyšlenjo naschoho serbstoho katoliskoho ludu budže tež wěšesce wschitke strachy wotwobrocžicž, kotrejž nowy zakon civilne mandželstwo nastupacy we sebi zdžerži. Swěrnje poskučajo na hōs cyrkwi, njebudže so ničto žwēricž, bjez jeje wole a wozohnowanania do mandželstwa stunicž. I P.

Notry howjazny stót je za našy burški lud najwuzitnišči?

Zwjetscha wščitkim ratarjam je znate, zo bu hižon pšched blějšchim časom na ratarškich towarštwach radjene, zo by so stary krajny howjazny stót z wosobnišchim cuzym wumėnit abó tola namėšchal. Z toho lubjesche so wjetschi mlóčzny wuzitt.

Wjetschi kublerjo a tež mjeišchi su to zwjetscha wšchitey cjinili. Tež ja*) sebi zamyslich, zo so to-mule potraczenju pšchizamtnu. Njehach do zadny wostacž. hdyž so tał wjele wo wuzittku tutoho pšchemėnjenja ryczesche. Kupich sebi (je to nětko hižon 40 lět) někotre algawške howjadla, kotrež tehdom naj-wjetschu khwalbu dóstawachu. Za to wotštronich ně-schto krajnych howjadlow, kotrež běch wot swojeju star-icheju z kublom pšchemzał. Wórzny pał so, kaž tež někotryžkuli druški ratarš, dohladach, zo maja algawške krumy rjany mjasny twar. Tola režnitam abó wjele bóle tym, kiž mjaso kupuja, njehajche so tele mjaso prawje spodobacž, dolelž ma mačo južti a hrubu libu a nijeje tał dobre, kaž wot krajnych krumow. Po cze-leczu algawki derje, ale krótki čas deja, steja dołho bjež dojwa. Z chła dha su algawki rjany stót, kornja so lóhcy, maja hubjenishe mjaso a mlóčzny (a bu-tromy) wuzitt je snadnišči, dhyžli pola krajnych kru-mow. Toho dla buchu bóržny zahnate.

Ma to pšchitódže hollandski stót, z kotrohož so wjele wuzittka lubjesche. Wěsche to rjany stót, dejesche lěpje hacž algawške a krajne krumy. Ale tež pola nich so wulke njedostatki potazachu. Dawachu mno-hočlž mlóta, ale mlóto běsche židke a dawasche mačo smjetany a butry. Haj, kaž twarožkarjo wobkručzachu, nijeje tele móbde mlóto tež l twarohej a twarožkam khmane. Wjšche toho nakhila hollandske howjadlo l njeschwarnym, nathknivym, njegahójnym khorosčam, kotrež pšched 40 lětami pola naš ani po mjenje znate njeběchu. Krajny stót mješesche tež svoje khorosče, wosebje hdyž běsche pšchez žymu hubjenje wudžeržany; tola so lóhcy wulětowachu a njeběchu nathknive. Cuzy stót je nam nowe, cuze khorosče pšchinjeł. K tomu ma so pšchipomnicž, zo hollandske šlocžo swo-joho šylnoho twara a wulťoho žiwota (kutla) dla wjele wjach pich pšchetrjeba, dhyžli krajna kruwa. Že-rje za dwě, deji a dawwa butru derje za jenu krajnu krumu.

Tescže krumy běchu jendželške. Te su wulke,

*) Tutón našawl je z pjera serbštoho burra.

mjasne, kornja so derje, ale jich mlóčzny wuzitt*) je snadny.

Najnowišche su oldenburgške. Kaž je štychecž, cžini so z tuthmi něschto lěpje; ale butromy wuzitt tola tał wulki nimaja, kaž našche stare krajne krumy.

Nascha stara šakška krajna kruwa pšchecy naj-wjacy butry dawwa. Hdyž je derje wudžeržana, dawwa za thdžeri 3—4 kany butry, mjež tym so cuze krumy wjele pšchez 2 kanje njedawaja. Šchłoda je, zo šloro nihdyje wjacy staru krajnu krumu njenadenžesč; pšche-tož šloro wšchudžom je wona pał chle zahmata, pał pšchez namėšchenjo z cuzymi pšchemėnjena, to rěła, nic porjedžena, ale potažena.

Z dawnoho nazhonjenja dhyrbju prajicž: cuzy ho-wjazny stót je za małoho ratarja nic jeno šchłoda, ale nježbožo. Pšchetož mały ratar ma stót mlóka, smje-tany a butry dla. Šormicž jón njemóže, dolelž nima tejtó zornoweje abó zeleneje pich, kaž wulcy kublerjo to (z palernjom, piwarnjom atd.) zwjetscha maja. Čži svoje (bhyrje cjenite) mlóko do městow abo twarož-karjam pšchedawaja a wuwitlaja z toho rjany pjenjež a móžeja, dolelž po wazy pšchedawaja, tež z mjaso najwjetschi wuzitt wuczahnyč. J. K.

*) Wšchudžom štyščana šlóržba, zo so mačo butry nadžeta, ma swoju wimu nic samo wo njepšobnosčži abó njedostatku ze-leneje pich, ale wosebje w tym, zo šloro ničtó wjacy krajnu krumu nima, ale cuzy, za našču krajnu so njehobžacy žstót.

Sultan.

Mjeno „Sultan“ je we Serbach dočej znate a rozšchěrjene njeno; tola wo tych njeham tudy powje-dacž. Wobročam ledžbnosčž na toho Sultana, kotryž we Konstantinoplu dobre dny wužiwa a pšchi tym swojich zastojnikow, poddanow, wosebje kšchesczanow drěje. Wo tuthym Sultanu časopisy sečehowace pišaja.

Sultanowa móc je njewobmježowana, bjeze wšcheje zamkowitzoče a dohlada. Žana muradžowaca žhro-madžizna joho poručzenjam mježy njestaja. Wón so njetrjeba nitoho wo radu prašchecž, ale cžini a poru-čja, tał derje abo hubjenje hacž šchto rozemi. We joho ruch je najšamostatnišča, zakonjedawaršta, šubniška a wukonjaca móc. Musliman (Turka) praji: „Sul-tan sečin boži na zemi.“ „Sutanowa kaznja je za-koš.“

Tejle močy runaja so tež zwonkowne wopolazma, z kotrymiž jomu lud (nižcy a wosjobni) svoje počze-sčjenje wozjewjeja. Z chła wón zřědla hdy košo pšched

so puszczaji: sobustawy knjeżetkich swójbów, póskancojo a najwyšichŝi zaŝtojnicy druhdy tele zbožo dóŝtanu.

Ťŝhepotajo bliži so Turka ŝultanowomu hrodej. Tam dyrbi zwjetŝcha něfotre hodžiny čakač, prjedy hač pŝiŝtup dóŝtanje. Pŝchetrocziwŝi próh iŝtuy, hđžež ŝultan pŝchebnywa, ŝtupi so t ŝčénje, požoži ruch naliŝhiznje na čjelo a poŝhili so nanajŝkubŝcho a woŝtawa poŝhileny ŝtejo. ŝultanej njeŝmė do woczow pohladacž, lėdym zwazi ŝebi ŝradžu na njoho pohladnyč, hđhž ŝultan z nim ryczi. Na kóždu rycž ŝultanowu wotnikowi so z turlowŝkim poŝtrowjenjom: jėdže z prawej ruku wot huby na čjelo.

Pŝched ŝultanom ničtón ŝedžecž njeŝmė. Wuw-začjo je, hđhž ŝultan cuzoho wėrcha abo prynca t bliđu pŝchepoŝy. Ťehdom ŝu tež ministrojo pŝchitomni a ŝedža, ale to tať, kaž bychu na ŝtółcovej ŝtronje wiŝali.

Hđhž ŝultan zjawnje so poŝaza, njepoŝtrowi wón ničoho a ničtón njeŝmė joho poŝtrowicž. Kóždy na pučžu zaŝtanje a woŝtanje t zemi ŝkacženy ŝtejo.

Abdul-Ťiz, tať nėcziŝki ŝultan reka, njemóže žanu druhu rycž, hač turlowŝku. Njenje piŝacž wón móže a to we joho krajach hižon za wultu wucženocž pŝaczi.

ŝultanowy hrób so do dweju dželow dželł: harem (žonjenc), hđžež joho žony*) bydla, a ŝalamlik, hđžež muŝŝke ŝkuzomnikowo bydli a hoŝčjo pŝchitħadžeja.

ŝmój žonjenc (harem) ŝultan zwjetŝcha dopoŝdnja ŝrjedž 9. a 10. hodž. wopuŝčėzi a wróci so tam wje-čzor po 9. hodžinach.

ŝwojim komornikam, koŝiž maja rano ŝkuzbu pola njoho, poŝazuje so we jara jenovej dračje: bėku čaplu na hłowje, z boŝy nohomaj we mjehťich toŝlach, doŝhu a ŝlėbornu rózicžlatu piŝanu ŝutnju woblecženy, ŝpody koŝrejež je we ŝpódnich kholowach.

Joho ŝnėdanjo je bohate, dokež ŝultanej derje ŝkóžji. Wón pŝchecy ŝam za so jė; tola ŝteja komor-nikowo nazdala, koŝiž dyrbja jomu blady a kleŝki z mėŝta powjedacž.

We ŝwojej mlodoŝci bėŝche Abdul-Ťiz njebožazny jėždnit a lubowaŝche hoitwu a rhyh kowjenjo. Nětko pať je so wŝchėch tuthch wėcow woŝtajiť. Na konja ŝo jenicžy hiŝčje ŝynje, hđhž chce so do moŝcheje na modlenjo podacž. Za to da ŝylnikow, borany, ho-nacže mjez ŝobu wojowacž. Pŝichi honacžich wojowa-njach da wón najŝylniŝchomu ŝwoje mjeno. Druhe

*) Turkojo ŝmėdja ŝebi telko žonow dđeržecž, kaž so jim ŝpódoaba abó kaž wjele móžeja jich ježiwicž.

dóŝtanu mjeno toho abó tamoho wėrcha. We tuthch bitwach dyrbi ŝultanowy honacž dohycž a doŝtawa za to čjeŝtne wuznamjenjenjo.

Abdul-Ťiz lubuje wobražy, woŝebje bitwy. Naj-bóle ŝo jomu tajke ŝpodobaja, hđžež Turkojo Ťaluŝkich žbija. Ale mormoho Turki tam njeŝmė widžecž byč, za to pať čjim wjacž Ťaluŝchanow.

We prjedawŝkich létach bėŝche Abdul-Ťizowe wjeŝelo, ŝo ze ŝwojimi komornikami bič a mjetacž. Wė ŝo, zo dyrbjesche ŝultan nic jeno dohwyacž, ale tež ŝam ŝtorŝi a praŝti wudželecž. Čjim bóle ŝo pŝhe-čziwnit mjetacž a ŝtorlacž daŝche, čjim wyŝche ŝtejesche we ŝultanowej ħnadže a bu t najwyŝichŝim zaŝtojn-ŝtwam pozbėhnjeny.

Kóždy kraj ma ŝwoje waŝdnjo a ŝultan chce tež ŝwoje tryŝti mėč.

Dwanacže lét pozdžišcho.

We lėcže 1863 wopyta Jurij, kral ħanoverŝti, ze ŝwojej swójbu kłóŝchtr „wėcznjeje modlitwy“*) we Ťsnabrėcku. Biŝkop Pawoť powita kralowŝku swójbu a pŝchedŝtaji knježny, prajicy: „Kralowŝka majeŝtoŝč! Kaž maja kralojo zemje pŝched ŝwojimi ħrodami wodnjo a w nočy ŝtraž, wubranu z najŝylniŝchich młodžencow kraja: tať ma tež kral kralow kažku ŝtraž wodnjo a w nočy. Ťlabe knježny, koŝrež ŝu ŝo ŝwėta wotrjeťke, modla ŝo tudy pŝched božim woltarjom wodnjo a w nočy za wŝchitkich ludži, woŝebje tež za waŝchu kralow-ŝku majeŝtoŝč a za cych kralowŝki dom. K ŝyžam ħnutej pŝchimnyŝtaj kral a kralowna wjerŝchnicu kłó-ŝchtra za ruku, džatowaŝchtaj ŝo a wuproŝyŝchtaj ŝebi tež za daŝche modlitwu knježnow. Kralowna poruczi woŝebje tež woŝebje ŝwoje dđeržci do jich paczerjow.

Dwanacže lét pozdžišcho we ŝeptembriu 1875 klepa ŝo knježetŝki zaŝtojniť do durjow tohoŝamoho kłóŝchtra a pŝchepoda wjerŝchnich piŝmo, zo dyrbja knježny hač do 20. oktobra toho lėta kłóŝchtr wopuŝčėcič a zo ma policajŝtowo porucžnocž, za ŝwėrnym dopielnjenjom tu-teje pŝchitaznje ħladacž. — Tať ŝo čžay pŝchewėnjenjeja.

*) Knježniŝte kłóŝchtry tutoho mjena maja mjez druhimi winwatoŝčemi tež nabawť, wodnjo a w nočy najŝwjećiŝki ŝa-krament z modlenjom čjeŝčowacž. Ťtajnje mataj tam dwė knjež-nje pŝched božim čžkom ŝwajatu ŝraž.

K čžomu ŝo ŝkuzbat tež hodži.

Pŝched něŝchto létami wumrje w Kólnje (pŝchi Ťheinje) čjeŝčowmny mėŝchčan, koŝryž mėjesche we

swojej posledniej chorosczi wjele boloscjom pschenjesz. Woslepjeny duchowny Gullenbroit joho na chorym lozu wopyhtowasche a pracowasche so, zo by joho i sczerpnosczzi pschawjedł. Tydzen do smjercze wopuhszczzi choroho sczerpnoscz cyle a mészchnit mészesche swoju nuzu, zo by joho we joho boloscjach změromat. Mjěz druhimi wěcami radžesche jomu, zo by, hdyž joho boloscze pschimaia, jebi zasj a zasj prajik: „Mischtrje budž jeno hiszczje khwilu sczerpny. Skoro budže wschitlo zapfacczene.“ Tele skowa so choromu spodobachu a wón slubi, zo chce sebi to do pomjatkta wzacj.

Za něotre dny pschindže mészchnit zasj i choromu. Ledym bészche so synk, zasjycha, kał blizko njoho muž pomatu prajesche: „Mischtrje budž jeno hiszczje khwilu sczerpny. Skoro budže wschitlo zapfacczene.“ Po krotkej khwili styschische tele skowa asj, a tał dale, tseczi, schtworły krocj. Ze spodzjowanjom so mészchnit woprascha, schto ma to na sebi. Chorj wotmłomi: „Tamne wasche skowo so mi jara podobasche, ale we wullich boloscjach pozabymach, sebi prajicz. Toho dla sym jebi stuzbala wzał a darjam jomu na džen toler, zo by mi koczde pjecz minutom tamne skowa prajik. Pischez to je mi wjele dzo, moju boloscj zujescj.“

Prózdna kolebka.

Muž, kiz rady pozdze w nočj domj kłodžesche, mészesche swoju lubu nuzu, sebi nělajku wurczj wuyssicz, kotraž by joho pola žony zamkowiła. Pischez joho žona njebészche najlěpscha. Sunu jomu zborna wuyssiczła pschupadje. Hdyž bészche zasj pozde domoj pschischoł, džesche jara mjelczo stupajo iny pucz i kolebcy, kotraž w lomorje stejesche. ocza jara nutrnje kolebacj, zo by sebi žona myła, zo je na džesczjowe plakatko stanł a so i lebcy synk. Pjecz minutom njebészche hiszczje tożak, zawoła žona na njoho: „Wěz jeno do toža, ary kajako, a njeleleba j prózdnu kolebku. Panka je la mje we tožu.“

Najwěsčizski pucz.

Sara ledzbny a bojazny spisowat nělajkoho czasow a so jara hladasche, zo sebi z njewěrnymi powjemi njeby njeluboznosczjom nacjinil. Sunu rělasche, je minister B. K. wumrjek, ale wěstoscz hiszczje mējachu. Nasch nominat to takle wojewi: „Něto-

tre nowiny pisaja, zo je minister B. K. wumrjek. druge zasj praja, zo je hiszczje žowy. Dónž wěste pomjesczje wo tym njezmějemy, radžimy naschim cžitarjam, zo njebychu ani to ani tamne měrili.“ J. S.

Schto je w domje knjez?

Mudry žortnik powisny cnyh kručj pólcza na mészeczanske wrota a napisja, zo mōže sebi pólcj wzacj muž, kotrjž sebi wot žony niczo poruczecz njeda.

Rudžo tam nimo khodzachu, cžitachu piśmo a džechu dale. Pschindže tež wjesnit, hračny pólcj a chschische wotencj.

„Ty, cžalaj, hđže chcesch z pólcjom?“ zawoła žortnik za nim. „Tón jeno tomu stuscha, kiz je w swojim domje z knjezom.“

„Kunje toho dla sym sebi jón wzał“, wotmłomi wjesnit.

„Dha sebi jón do kapsy thk. Ze to zawidžerjom dla“, kazasche žortnik.

„Wóh zwarnuj“, džesche wjesnit. „Schto jeno by moja žona prajika, hdyž bych sebi njeđzelsku futnju z tucznyh zamazak.“

Žortnik prajesche: „Jow z pólcjom! Ty njejsch doma z knjezom.“

Gudanczko.

Wojerski wysch mėjesche schtyrjoržtnu wěžu (torm) pscheczimo njepscheczjelej wobaracz. Wón swojich wojakow tał rozestaja, zo bészche jich na kōždej stronje wěže džewjecz widžecz. — Ale w nočj jomu schtyrjo i njepscheczjelej cžeknychu; ale wysch zbytnych tał rozestaja, zo bészche jich na kōždej stronje zasj džewjecz widžecz. — Rano sthorjechu schtyrjo, ale wysch sebi pomhacz mjedžesche a rozestaja stromych tał, zo njepscheczł na kōždej stronje džewjecz wojakow widžesche. — Popoldnju so wojowanjo zapoczja a wjichlej buchschtyrjo wojacy zatseleni, ale njepscheczł so džiwiasche, hdyž bōrży na to zasj na kōždej stronje džewjecz wojakow widžesche. — W nočj jomu njepscheczł dwe j wojakow popadny, a tola bē rano zasj na kōždej stronje džewjecz wojakow widžecz. Nětko so prascha: 1) kał wjele wojakow mėjesche wysch pschi spoczatk? a 2) kał je jich najprjedy a po kōždym schłodowanju wołoko wěže rozestajak?

Wulki nož.

We wójnje pschindže njemustaty wojak t burej na hospodu a čijny nahi mjecz na blido, hdžež běšče hižon wobjed pschihotowany. Bur bėžesche ze istwy, a pschinjese hnojne widky a položi je na blido prajicy: „Šchtóž chce z wulkim nožom jěsč, trjeba tež wulke widliczki.“ — Wojak žane hłuposče wjacy njeczjinjesche.

J. S.

Kak prawje czinicz?

Paduch bu sadženy, dofelž běšče so na kranjenjo nuts łamal. Wórzny wón z jastwa czełny, ale bu popadnjeny a dósta pschidawo t swojomu khostanju. Šdhyž bu jomu zasudženjo wozjewjene, woprascha so sudnik, hač ma šhto t tomu prajicž? Paduch rjetny: „Moji knježa, mam je czežło prawje czinicz. Šdhyž so nuts łamam, mje zasudžicze, a hdhyž so won łamam, mje tež zasudžicze.“

J. S.

Čzeladnik a hospodar.

Wotročit: „Dracžina to je a ženje žadyn mēr. Rědom je so lěčo minyło, dže džěło zasly wot započatka a dyrbi młócicž a wuslywacž; w žymje a lěče robotu!“ Bur: „Mi so tež tał dže. Rědym šym pienježy za žito dóstał, dyrbyu je zasly na wzdru wudawacž. Drjewo a jěsč tež darmo njeje. W žymje a lěče ptačenjo.“

Šchpatny wuběrač.

Šchčipatec Matij mēšesche jara wobožnu žonu, kotrejž ženje nicžo prawje czinicž njemōžesche. Žunu pschinjese sebi nowy zwěrch na kōžuch domoj. Žona swarjesche a rjetny: „Ty sebi tola pschecy najhubjenšche wubjerjesch!“

„Haj, prawje masch, Ržata!“ wotmłowi Matij, „tał je so mi tež z tobu zeschto.“

J. S.

Kak daloto je naležnojč wotmyšleneje cyrtwje w Serbach?

Wo tym powjeba Katholsti Posoł kōžde lěto, hdhyž je so žhromadžizna wubjerka džeržaka a zapisuje wot lěta 1870 w kōždym čjisle, šhto je so z nowa dariko. Postenje 24. čjislo 1875 potazuje 23,110 martow

71 pienježłow. R tomu je w knižkach čjislo 28,506 (Storch-Edharnitzer Kirchenbaufond, nur gegen Detret zu erheben) hač do 1. novembra t. l. kōžde polěta zapisaneje danje hižo 3,589 m., 29 p.; duž mamy z čyła 26,700. To je nahladna summa a nadžijamy so, zo budže dale pschibjeracž. Pschetož sobustawy wubjerka pschi pschiležnosčji, wosebje tež pschi testamentach na našche wotmyšlenjo ledžbnosč druhič wobrocžaja. A t tomu je najwažnišche, zo chcedža Čžornecženjo a runje tał tež Bacžončenjo trěbne polo za cyrtelj darmo wostupicž.

Na wšchč Swjatyh je deputacija wubjerka po poručnosčji poslenjeje žhromadžizny hnadnomu knjezej tachantej t. Francej Bernertej zbožo pschata a jomu wobščěrnu rozpramu wo dotalnym skutkowanju wubjerka, nad kotrohož polkadnicu ma tachantšle konsistorium po statutach žakoński dohlad, napisanu pschepodała. Tež je deputacija bjež druhim prosyła, zo by hnadny knjež žnajmjenšcha pschichodne lěčo wusudžicž chcył, hdže dyrbjała so nowa cyrtelj twaricž po našchim statucze, hdžež steji, zo so tajle postajenjo ordinariusej (t. r. tachantej) žawostaja we dorozymjenju z thymi, kotřiž su pschi dželenju křošćanšeske wosady (taž je so to pschi wotdželenju wotrowskeje wosady pschod 100 lětami stało) wobdželeni. Hnadny knjež chce tohodla w nalěžu z pomocu wěch wustojnyh a njestroniščich mužow te wažne praschenjo na mēšče samym pschephtacž a wusudžicž. Na dotalnych žhromadžiznach wubjerka su za Bacžon eventualnje hłosowali: Bacžon, Haslow, Wutokežich, Nowy Kusč, Banecy, Łahow, Strōžiščicž a trochu žbaleny Žaricž; za Čžornecy pał: Čžornecy, Libon, Čžěšchtech a Pozdech; jenož Sulschecy hłosuja za přenje taž za druge.

Mly tudy pschi pulče nochcemy rozjudcž a njewustupujemy za jenu abo druhu wjes, hdžež by pschihotowana cyrtelj najwužitnišcho a najlěpje stała. Ženož wospjetujemy, šhtož su nam družy prajili (hačrunje tež woboje sami žnajemy) za Čžornecy abo za Bacžon. Za Bacžon rycži: 1. je wjetšcha wjes, 2. leži pschi lěpšchim pucžu, 3. tam bychu z dale dele a bóte t ranju ležacyh wosow bliže měli, hdžež su hufcžišcho mjenšche wobjedženstwā na kup abo na pschedań. Za Čžornecy rycži: 1. maja šchulu, 2. leža w sředžinje dotalneho šchulskoho wotrjesa, 3. maja z thymi, kiž za nje hłosuja, wjacy burščich kubłow a dawkowch jenošcžow. Šchtóž lěpje wě, njech do Posoła napische!

M. H.

Stat doľho domjacy štát nojy.

Zapocätäk.	Čas w uňdže.				Přispomněnja.
	lonje:	frumj:	mowch, kojy:	štwınje:	
	48 tydž. 4d. abó 340dnóm (330—349).	40 tydž. 5d. abó 285dnóm (240—321).	22 tydž. abó 154dnóm (146—158).	17 tydž. 1d. abó 120dnóm (109—133).	
1. januara	6. decbr.	12. oktbr.	3. junij	30. hapr.	
6. —	11. —	17. —	8. —	5. meje	
11. —	16. —	22. —	13. —	10. —	
16. —	21. —	27. —	18. —	15. —	
21. —	26. —	1. nov.	23. —	20. —	
26. —	31. —	6. —	28. —	25. —	
31. —	5. jan.	11. —	3. julij	30. —	
5. februara	10. jan.	16. nov.	8. julij	4. junij	
10. —	15. —	21. —	13. —	9. —	
15. —	20. —	26. —	18. —	14. —	
20. —	25. —	1. dec.	23. —	19. —	
25. —	30. —	6. —	28. —	24. —	
2. měrc	4. febr.	11. decbr.	2. aug.	29. junij	
7. —	9. —	16. —	7. —	4. julij	
12. —	14. —	21. —	12. —	9. —	
17. —	19. —	26. —	17. —	14. —	
22. —	24. —	31. —	22. —	19. —	
27. —	1. měrc	5. jan.	27. —	24. —	
1. hapr. 1a	6. měrc	10. jan.	1. sept.	29. julij	
6. —	11. —	15. —	6. —	3. aug.	
11. —	16. —	20. —	11. —	8. —	
16. —	21. —	25. —	16. —	13. —	
21. —	26. —	30. —	21. —	18. —	
26. —	31. —	4. febr.	26. —	23. —	
1. meje	5. hapr.	9. febr.	1. oft.	28. aug.	
6. —	10. —	14. —	6. —	2. sept.	
11. —	15. —	19. —	11. —	7. —	
16. —	20. —	24. —	16. —	12. —	
21. —	25. —	1. měrc	21. —	17. —	
26. —	30. —	6. —	26. —	22. —	
31. —	5. meje	11. —	31. —	27. —	
5. junija	10. meje	16. měrc	5. nov.	2. oktbr.	
10. —	15. —	21. —	10. —	7. —	
15. —	20. —	26. —	15. —	12. —	
20. —	25. —	31. —	20. —	17. —	
25. —	30. —	5. hapr.	25. —	22. —	
30. —	4. junij	10. —	30. —	27. —	

Štat dolho domjach štót nošj.

Započatf.	Čas w uńdžje.				Přispomnjenja.
	lonje:	truhj:	wotuch, kozj:	šwinje:	
	48 tydž. 4d. abó 340 dnów (330 - 349).	40 tydž. 5d. abó 285 dnów (240 - 321).	22 tydž. abó 154 dnów (146 - 158).	17 tydž 1d. abó 120 dnów (109 - 133).	
5. julija	9. junij	15. hapr.	5. decbr.	1. nov.	
10. —	14. —	20. —	10. —	6. —	
15. —	19. —	25. —	15. —	11. —	
20. —	24. —	30. —	20. —	16. —	
25. —	29. —	5. meje	25. —	21. —	
30. —	4. julij	10. —	30. —	26. —	
4. augusta	9. julij	15. meje	4. jan.	1. decbr.	
9. —	14. —	20. —	9. —	6. —	
14. —	19. —	25. —	14. —	11. —	
19. —	24. —	30. —	19. —	16. —	
24. —	29. —	4. junij	24. —	21. —	
29. —	3. aug.	9. —	29. —	26. —	
3. septbr.	8. aug.	14. junij	3. febr.	31. dec.	
8. —	13. —	19. —	8. —	5. jan.	
13. —	18. —	24. —	13. —	10. —	
18. —	23. —	29. —	18. —	15. —	
23. —	28. —	4. julij	23. —	20. —	
28. —	2. sept.	9. —	28. —	25. —	
3. oktobra	7. sept.	14. julij	5. měrc	30. jan.	
8. —	12. —	19. —	10. —	4. febr.	
13. —	17. —	24. —	15. —	9. —	
18. —	22. —	29. —	20. —	14. —	
23. —	27. —	3. aug.	25. —	19. —	
28. —	2. oktbr.	8. —	30. —	24. —	
2. nobbr.	7. oktbr.	13. aug.	4. hapr.	1. měrc	
7. —	12. —	18. —	9. —	6. —	
12. —	17. —	23. —	14. —	11. —	
17. —	22. —	28. —	19. —	16. —	
22. —	27. —	2. sept.	24. —	21. —	
27. —	1. nov.	7. —	29. —	26. —	
2. decbr.	6. nov.	12. sept.	4. meje	31. měrc	
7. —	11. —	17. —	9. —	5. hapr.	
12. —	16. —	22. —	14. —	10. —	
17. —	21. —	27. —	19. —	15. —	
22. —	26. —	2. oktbr.	24. —	20. —	
27. —	1. decbr.	7. —	29. —	25. —	
31. —	5. —	11. —	2. junij	29. —	

Danjowka, abó wuliczbowanjo lětneje a mječazneje danje.

Kapi- tal.	3 Procent.		3 1/3 Procent.		3 1/2 Procent.		4 Procent.		4 1/2 Procent.		5 Procent.		5 1/2 Procent.		Kapi- tal.
	lětne	měj.	lětne	měj.	lětne	měj.	lětne	měj.	lětne	měj.	lětne	měj.	lětne	měj.	
Marf.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	M. np.	Marf.
1	3	1/4	3 1/3	5 8/9	3 1/2	7 1/4	4	1 1/3	4 1/2	3 3/4	5	5 1/2	1 1/4	1	
2	6	1 1/2	6 2/3	5 2/3	7	7 1/2	8	1 2/3	9	3 3/4	10	11	1 1/2	2	
3	9	2 1/4	10	5 5/9	10 1/2	10 3/4	12	2	13 1/2	1 1/2	15	16 1/2	1 3/4	3	
4	12	3 1/4	13 1/3	5 8/9	14	11 1/6	16	1 2/3	18	1 1/2	20	22	2 1/4	4	
5	15	4	16 2/3	5 2/3	17 1/2	11 1/4	20	2	22 1/2	2 1/4	25	27 1/2	2 3/4	5	
6	18	4 3/4	20	5 2/3	21	11 3/4	24	2	27	2 1/2	30	33	3 1/4	6	
7	21	5 1/4	23 1/3	5 2/3	24 1/2	12 1/4	28	2 1/2	31 1/2	2 3/4	35	38 1/2	3 1/2	7	
8	24	5 3/4	26 2/3	5 2/3	28	12 1/2	32	2 2/3	36	3	40	44	3 3/4	8	
9	27	6	30	5 2/3	31 1/2	12 3/4	36	3	40 1/2	3 1/4	45	49 1/2	4 1/8	9	
10	30	6 1/4	33 1/3	5 2/3	35	13 1/4	40	3 1/3	45	3 1/2	50	55	4 1/2	10	
11	33	6 3/4	36 2/3	5 2/3	38 1/2	13 1/2	44	3 2/3	49 1/2	4	55	60 1/2	5 1/4	11	
12	36	7	40	5 2/3	42	13 3/4	48	4	54	4 1/4	60	66	5 1/2	12	
13	39	7 1/4	43 1/3	5 2/3	45 1/2	14 1/4	52	4 1/3	58 1/2	4 1/2	65	71 1/2	5 3/4	13	
14	42	7 1/2	46 2/3	5 2/3	49	14 1/2	56	4 2/3	63	4 3/4	70	77	6 1/4	14	
15	45	7 3/4	50	5 2/3	52 1/2	14 3/4	60	5	67 1/2	5	75	82 1/2	6 3/4	15	
16	48	8	53 1/3	5 2/3	56	15 1/4	64	5 1/3	72	5 1/2	80	88	7 1/8	16	
17	51	8 1/4	56 2/3	5 2/3	59 1/2	15 1/2	68	5 2/3	76 1/2	5 3/4	85	93 1/2	7 1/2	17	
18	54	8 1/2	60	5 2/3	63	15 3/4	72	6	81	6	90	99	7 3/4	18	
19	57	8 3/4	63 1/3	5 2/3	66 1/2	16 1/4	76	6 1/3	85 1/2	6 1/4	95	1 4 1/2	8 1/4	19	
20	60	9	66 2/3	5 2/3	70	16 1/2	80	6 2/3	90	6 1/2	1 110	1 110	8 1/2	20	
21	63	9 1/4	70	5 2/3	73 1/2	16 3/4	84	7	94 1/2	7 1/8	1 115	1 115 1/2	9 1/8	21	
22	66	9 1/2	73 1/3	5 2/3	77	17 1/4	88	7 1/3	99	7 1/4	1 110	1 121	9 1/4	22	
23	69	9 3/4	76 2/3	5 2/3	80	17 1/2	92	7 2/3	1 3 1/2	8 1/4	1 115	1 126 1/2	10 1/8	23	
24	72	10	80	5 2/3	84	17 3/4	96	8	1 8	8 3/4	1 120	1 132	10 1/4	24	
25	75	10 1/4	83 1/3	5 2/3	87 1/2	18 1/4	1 1	8 1/2	1 12 1/2	9 1/8	1 125	1 137 1/2	11 1/4	25	
26	78	10 1/2	86 2/3	5 2/3	91	18 1/2	1 4	8 3/4	1 17	9 1/4	1 130	1 143	11 1/2	26	
27	81	10 3/4	90	5 2/3	94 1/2	18 3/4	1 8	9	1 21 1/2	10 1/4	1 135	1 148	12 1/8	27	
28	84	11	93 1/3	5 2/3	98 1/2	19 1/4	1 12	9 1/2	1 26	10 1/2	1 140	1 154	12 3/8	28	
29	87	11 1/4	96 2/3	5 2/3	1 1 1/2	19 1/2	1 16	9 3/4	1 30 1/2	10 3/4	1 145	1 159	13 1/4	29	
30	90	11 1/2	1 1	5 2/3	1 5	20	1 20	10	1 35	11 1/4	1 150	1 165	13 1/2	30	
40	120	15	1 33 1/3	5 2/3	1 140	22 1/2	1 60	13 1/3	1 80	15	2 250	1 165	18 1/2	40	
50	150	18 1/2	1 66 2/3	5 2/3	1 175	24	2 40	16 2/3	2 25	18 1/2	3 50	2 20	22 1/2	50	
60	180	21	2	5 2/3	2 10	24	2 40	20	2 70	22 1/2	3 50	2 25	27 1/2	60	
70	210	24 1/2	2 33 1/3	5 2/3	2 45	28	2 80	23 1/3	3 15	26 1/4	4 50	2 29	32 1/4	70	
80	240	28	2 66 2/3	5 2/3	2 80	32	3 20	26 2/3	3 60	30	4 50	3 33 1/3	36 1/2	80	
90	270	32	3	5 2/3	3 15	36	3 60	30	4 5	33 1/2	4 50	3 37 1/2	41 1/4	90	
100	3	35	3 33 1/3	5 2/3	3 50	40	4	33 1/3	4 50	37 1/2	5	41 1/2	45 3/8	100	
200	6	70	6 66 2/3	5 2/3	7	8	8	66 2/3	9	75	10	83 1/2	91 1/2	200	
300	9	105	10	5 2/3	10 50	12	12	1 13 50	13 50	112 1/2	15	1 116 50	1 137 1/2	300	
400	12	140	13 33 1/3	5 2/3	14	16	16	1 33 1/3	18	150	20	1 66 2/3	1 183 1/2	400	
500	15	175	16 66 2/3	5 2/3	17 50	20	20	1 66 2/3	22 50	187 1/2	25	2 8 1/2	2 29 50	500	
600	18	210	20	5 2/3	21	24	24	2	27	225	30	2 50	2 75	600	
700	21	245	23 33 1/3	5 2/3	24 50	28	28	2 33 1/3	31 50	262 1/2	35	2 91 2/3	3 20 2/3	700	
800	24	280	26 66 2/3	5 2/3	28	32	32	2 66 2/3	36	3	40	3 33	3 66 2/3	800	
900	27	315	30	5 2/3	31 50	36	36	3	40 50	3 37 1/2	45	3 75	4 12 1/2	900	
1000	30	350	33 33 1/3	5 2/3	35	40	40	3 33 1/3	45	3 75	50	4 16 2/3	4 58 1/2	1000	
2000	60	700	66 66 2/3	5 2/3	70	80	80	6 66 2/3	90	7 50	100	8 33 1/3	9 16 3/4	2000	

Serbske knihy a písma.

W nowšim času je so wjacj knihow a písmow za katolskich Serbow pisato a cšišćejato, dyžli hdy předy. Serb ma nětko přawilježnosć, wjele wěcow we swojej maczerškej ryci namatač, kotrej su k spočenju swojich duchownych a časnych potriebnosćow spomožne. W scěžowacym zapisku namataš rjanu zběrku, z kotrejež mže sebi kóždy po spodobanju wuběrać.

a) Dospołne paczerške knihy.

1) Dobre seńo

na p wobdnu rolu. Pomutjacje a medlerške knihy za katolskich Serbow. Jakub Kucjan. 1852. — 320 stronow. VIII. — Płacizna 2 mark 25 np. — 1 mf. 50 np. — 1 mf.

2) Hwězda.

Modlitna knižka za katolskich šćesćjanow. — Handrij Duczman. 1872. — 184 stronow. XVI. — Płacizna 1 mf. 80 np. — 60 np.

3) Duchowna Róžownja

swjateje Marije mačerje božeje a přecy čisteje knježny. Handrij Dučman. 1872. — 518 stronow. VIII. — Płacizna: W rjaney wjazbje 6 mf. — W frěnej wjazbje 4 mf. 25 np. — Zesčita 3 mf 50 np.

b) Knihy za šćesćjanske rozmuczenjo a pobožnosć.

1) **Jězus, naš wuček, škfit a tróšcht** w smjerczi. Předowanjo wot Pětra Duczman (1778). — Wudak Handrij Duczman. 1867. — 24 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

2) **Jutrowna swěca.**

Rozpomnjena wot Handrija Duczman. 1868. — 15 stronow. VIII. — Płacizna 10 np.

3) **Róžowc**

najzbožnišćeje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Handrij Duczman. 1869. — 40 stronow. VIII. — Płacizna 25 np.

4) **Swjaty Wótczenaš,**

wukabowany w předowanju swjatoho Pětra Zketoštono. Pšćetozit Handrij Duczman. 1870. — 8 stronow. VIII. — Płacizna 3 np.

5) **Pobožnosć na swatém Šhodje.**

Z pšćidacjom dweju Pitaniow wudak Mišak Šbrniš. 1870. — 32 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

6) **Psalmj.**

Přetozit Jan Laras. Z přidaćom laćanskich nyšporynych psalmow wudak Mišak Šbrniš. 1872. — 176 stronow. — Płacizna 1 mf. 50 np.

7) **Novena**

t. j. džewjeć dnów pobožnosć k česći zbožneho naroda Jězusa Khrystusa. Spisal Mišak Wajda. — Wudak Handrij Dučman. 1872. — 10 stronow. VIII. Płacizna 12 np.

8) **Wěnc knježnow,**

abo wobryady a modlitwy pšći nutšwjećzenju, drasczenju a stajenju knježnow cistercišćeho rjada. Handrij Duczman. 1872. — 22 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

9) **Šćesćjowanjo najswjećišćeje wutroby Jězuseje a najswjećišćeho sakramenta wołtarja.** Handrij Duczman. 1872. — 14 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

10) **Krótko rozmuczenjo wo někotrych bratřach swjatoho šćapulira.**

P. Arnold Werner, duchowny cistercišćeho rjada w Ofsegu. 1873. — 35 stronow. VIII. — Płacizna 15 np. — Wunošć tuteje knižki je hašo Pětrowy pšćenjež za swjatoho Wótea postajeny.

11) **Smjertnička.**

Zběrka modlitwow (a boža mšca) za wotemrjetých šćesćjanow. Handrij Duczman. 1873. — 120 stronow. XVI. — Čištj wunošć tuteje knižki je za cyrkej w Čornecach abo Wacj-nju. — Płacizna 1 mf. — Zesčita 80 np.

12) **Jězuse swjate rany**

su kofci, kotrej so pšćez najtwjerdsche wutroby pšćedobuwaja a najzmysnišće dusče zaborjeja. — 1873. — 16 stronow. XVI. Ze swjećatkom. — Płacizna 10 np.

13) **Katolski katechismuš.**

z kótkimi stawiznami nabožnistwa. Po Deharbe'owym pšćetozit Inrij Eusejanski. 1874. — 232 stronow. VIII. — Płacizna 77 np.

14) **Knižka**

za pobožne čšćjowanjo sydom bolosćow swjateje Marije, mačerje Božeje. Wesebje spisana za huadowne město Nowa Krupla. 1874. — 39 stronow. VIII. — Płacizna 15 np.

15) **Pobožnosć šćidžowoho pučja.**

Porotženy wudak z nowym pšćidawkow. Mišak Šbrniš. 1874. — 32 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

16) **Rozmuczenjo a modlitwy**

za jubilejški čas. Spisal J. Eusejanski. 1875. — 36 stronow. VIII. — Płacizna 20 np.

c) **Stawizniške knihy.**

1) **Žiwjenja Swjatych.**

Po rjedze cyrkwinšćich stawiznow spisak Handrij Duczman. 1864—1872. — Detal 12 zesčiwkow (864

stronow). VIII. — Płaczijna 6 mf. — Jenotliwe zesławki po 50 np.

2) Snadowny wopyt

swjateje Marije w Philippdorffe. Episat Jakub Kral. — Pšchidawt „Powitanja a zješčenja najzbožnišheje knježny Marije“ spisat Handrij Duczman. 1868. — 64 stronow. VIII. — Płaczijna 25 np.

3) Snrowstwa

napsheczo wjerchowstwu bamzow Piusa VI. a Piusa VII. — Wepisat Handrij Duczman. 1870. — 28 stronow. VIII. — Płaczijna 10 np.

4) Rhostani pšheščehorjo bamžow.

Wopemnjeni wot Handrija Duczmana. 1870. — 22 stronow. VIII. — Płaczijna 10 np.

5) Biblijske stawizny

staroho a uowoho zatonja. Za katolske wučernje wobdžekat Michal Hornik. 1870. — 188 stronow. VIII. — Płaczijna 65 np.

6) Porjedžene hweždarstwo, Mikławsch Kopernik. R 400lětnomu narodnomu dnju M. Kopernika wopisat Michal Hornik. 1873. — 16 stronow. VIII. — Płaczijna 10 np.

7) Krótte stawizny nabožništwa.

Po J. Deharbe'owych pšhekožit M. Hornik. Druhi wudawt. 1874. — 30 stronow. VIII. — Płaczijna 25 np.

d) Powjedanczka.

1) Sněhowka.

abo stawizna tijoč kšhečencow. Pšhekožit Handrij Duczman. 1863. — 72 stronow. VIII. — Płaczijna 20 np.

2) Driewiany kšhiž.

Powjedanczko za mlodych a starych. Pšhekožit Handrij Duczman. 1868. — 24 stronow. VIII. — Płaczijna 10 np.

3) Muschka swatojanska.

Powjedanczko za mlodych a starych. Pšhekožit Handrij Duczman. 1869. — 8 stronow. VIII. — Płaczijna 5 np.

4) Krajani.

Katolska protyka za Hornju Łuczicu na lěto 1876. — Episat Handrij Duczman. 1875. — 40 stronow. IV. — Płaczijna 25 np. — Tež su starsche lětniki tuteje protyki dostacj po 10 np.

5) Dwójnikaj.

Powjedanczko z wjesneho žiwjenja. Episat Handrij

Duczman. 1872. — 31 stronow. VIII. — Płaczijna 15 np.

6) Dthilia,

abo slepa holcizka. Powjedanczko ze starych časow. Powjedat Handrij Duczman. 1873. — 44 stronow. VIII. — Płaczijna 15 np.

7) Pšchi macžernym rowje.

Žiwjeński wobraz z njedawnych časow. Episat Handrij Duczman. 1874. — 31 str. VIII. — Płaczijna 15 np.

8) Marija wumožena thora.

Wobraz z misionstwa. Zeseršhečijt Handrij Duczman. 1874. — 25 str. VIII. — Płaczijna 12 np.

e) Wšhelkizny.

1) Pismowstwo

katolskich Serbow (prénja zberka). Zestajał Handrij Dučman. 1869. — 104 stronow. VIII. — Płaczijna 1 mf. 50 np.

2) Pismowstwo

katolskich Serbow (druha zberka). Zestajał Handrij Dučman. 1874. — 52 stronow. VIII. — Płaczijna 1 mf.

3) Serbske rukopisne dróbnostki.

Zezberat Handrij Dučman. 1869. — 26 stronow. VIII. — Płaczijna 50 np.

4) Pomocna knizka

I mulicjenju nowych a starych měrow a wahow. — Serbski a němski spisat Handrij Duczman. 1871. — 72 stronow. VIII. — Płaczijna 30 np.

5) Spěwy

za serbske šule. Wudawt za katolske šule. Z nasładom „Mačicy serbskeje.“ 1873. — 48 stronow. VIII. — Płaczijna 20 np.

6) Katolski Bošok.

Łudowy časopiš. Dwójcy w měsacu. Nedaktor Jurij Łusczanski. 1874. — Płaczijna za sobušawy 1 mf. 50 np. (Za to tež zesławk „Žiwjenja Swjatyh“.) Na póseže 1 mf. 70 np.

7) Prénja čžitanka

za serbske katolske wučernje w Hornjej Łuczicy. Druhi rozgumoženy wudawt. M. Hornik. 1874. — 144 stronow. VIII. — Płaczijna 55 np.

Tudy pomjenowane knihi móžeja so pola spisowarjow abo nakladnikow tychsamych a tež w Budyščinje, Khróšćicach, Kulowje, Radworju, Kalbicach, Kóžence a Wotrowje na znatym měsće dostacj abo wobstaraja so w najkrótschim času.